

“Kapana Kısılmıştı(m)”: Kadına yönelik psikolojik yakın partner şiddeti ve kuşaklararası aktarımı

Banu Özen¹ , Yağmur Ar²

Anahtar kelimeler

psikolojik şiddet, yakın partner şiddeti, kuşaklararası aktarım, toplumsal cinsiyet rolleri

Keywords

psychological abuse, intimate partner abuse, intergenerational transmission, traditional gender roles

Öz

Romantik ilişkilerde fiziksel şiddetin ruh sağlığı üzerindeki etkisi ve kuşaklararası aktarıma ilişkin pek çok ampirik çalışma gerçekleştirilmesine karşın, kadına yönelik psikolojik yakın partner şiddetinin deneyimleniş ve ailesel aktarımına ilişkin araştırmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Bu çalışmanın amacı, psikolojik yakın partner şiddetine ilişkin öznel deneyimleri ve bu şiddet tipinin kuşaklararası aktarımını çevreleyen psikososyal faktörleri anlamaktır. Bu amaca ulaşmak için hem kendisi hem de annesi psikolojik yakın partner şiddetine maruz kalmış ve yaşları 18 ile 25 arasında değişen yedi genç kadınla yarı-yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler Yorumlayıcı Fenomonolojik Analiz ile incelenmiştir. Analiz sonucunda dört temel üst temaya ulaşılmıştır. Bu temalar sırasıyla, (1) Psikolojik ve Fiziksel Şiddetin Birbirine İçkin Yapısı, (2) “Kapana kısılmıştı(m)”: Psikososyal Kaynakları Tükenen Kadımlar, (3) Toplumsal Cinsiyet Rollerinde “Normalleşen” Bir Yakın İlişki Döngüsü ve (4) Bir Baş Etme Stratejisi Olarak Kendine ya da Şiddet Uygulayan Partnere Zarar Verme olarak kavramsallaştırılmıştır. Tüm temalar birlikte değerlendirildiğinde psikolojik yakın partner şiddetinin çok boyutlu bir toplumsal sorun olduğu ve bu şiddet tipinin kuşaklararası geçişinin bireysel, ailesel ve toplumsal faktörlerin döngüsel etkileşimi çerçevesinde ele alınması gerektiği anlaşılmaktadır. Elde edilen bulgular Sosyal Öğrenme Kuramı ve toplumsal cinsiyet perspektifi temelinde tartışılmış ve psikolojik şiddetin ailesel geçişi ve etkilerini hedef alan klinik uygulamaların güçlendirici bir psikososyal bakış açısı temelinde gerçekleştirilmesinin önemi vurgulanmıştır.

Abstract

“I was trapped”: Psychological intimate partner abuse against women and its intergenerational transmission

Although there exists several research investigating the impacts of physical violence in romantic relationships and its intergenerational transmission, only a limited number of studies have examined psychological intimate partner abuse against women and its familial transmission. The aim of the current study was to understand subjective experiences of psychological intimate partner violence and the psychological factors centering around its intergenerational transmission. For this reason, semi-structured interviews were conducted with seven young adult women aged between 18 and 25 whom both themselves and their mothers were exposed to psychological intimate partner violence. Obtained data were subjected to Interpretative Phenomenological Analysis. As a result of the analyses, four super-ordinate themes emerged. These themes were conceptualized as (1) The Immanent Nature of Psychological and Physical Violence, (2) “I was trapped”: Women with Depleted Psychosocial Resources, (3) A “Normalized” Intimate Relationship Pattern due to Gender Roles, and (4) Use of Self-Harm or Violence Perpetuation against Abusive Partner as a Coping Strategy. All themes together highlighted that psychological partner violence is a multidimensional problem and its intergenerational transmission should be addressed within the framework of cyclical interaction of individual, family, and social factors. Obtained findings were discussed in relation to Social Learning Theory and gender roles perspective, and information was provided regarding the importance of integrating a resilience promoting psychosocial perspective for clinical applications targeting familial transmission and impacts of psychological partner violence.

Atf için: Özen, B. ve Ar, Y. (2024). “Kapana Kısılmıştı(m)”: Kadına yönelik psikolojik yakın partner şiddeti ve kuşaklararası aktarımı. *Klinik Psikoloji Dergisi*, 8(2), 255-282.

Yağmur Ar Karıcı · yagmur.ar@tedu.edu.tr | ¹TED Üniversitesi Gelişim Odaklı Klinik Çocuk ve Ergen Yüksek Lisans Programı, Ankara, Türkiye; ²TED Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara, Türkiye.

Geliş: 13.08.2023, **Düzeltilme:** 10.12.2023, **Kabul:** 25.01.2024

Yazar Notu: Bu makale ilk yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Yakın partner şiddeti, romantik veya cinsel partnerlerle kurulan ilişkilerde ortaya çıkan en yaygın kişilerarası şiddet türlerinden biridir. Çoğunlukla kadına -ve varsa çocuğuna- yönelik ilişki içerisinde olduğu erkek tarafından (örn., eş/eski eş, nişanlı, sevgili/eski sevgili, flört, cinsel partner) uygulanmaktadır (Altınay ve Arat, 2007; Sánchez-Prada ve ark., 2020). Yakın partner şiddeti, bireyin üzerinde tahakküm kurmayı amaçlayan her türlü kasıtlı ve zarar verici fiziksel, cinsel, ekonomik ve psikolojik şiddet eylemini kapsayan şemsiye bir terimdir (Laskey ve ark., 2019; Lövestad ve ark., 2017). Pek çok farklı özne cinsiyet kimliği, cinsel yönelimi ve toplumsal cinsiyet rolleri sebebiyle yakın partner şiddetinin hedefi haline gelebilmektedir (Barrett, 2015). Öte yandan, kadınların cinsiyet rolleri temelinde oluşan güç asimetrisi nedeniyle bu şiddet türüne en fazla maruz kalan gruplardan biri olduğu açıktır (Sánchez-Prada ve ark., 2020). Yakın partner şiddetinin etkileri uzun yıllar çıktıkları açısından çok daha görünür olan fiziksel şiddet yaşantıları temelinde ele alınmıştır. Bunun bir sonucu olarak, romantik ilişkilerde gerçekleşen psikolojik şiddet eylemleri özgül bir şiddet türü olarak kabul edilmemiştir (Duman, 2019; Rogers ve Follingstad, 2014). Son on beş yılda ise, psikolojik şiddetin kadınların ruh sağlığı ve psikososyal işlevselliği üzerinde daha yıkıcı ve kronik etkileri olabileceğini ortaya koyan araştırmaların sayısının giderek arttığı görülmektedir (Cinal, 2018; Follingstad, 2007; Rogers ve Follingstad, 2014). Ayrıca, psikolojik şiddetin tüm şiddet türlerinin öncülü olabileceği ve diğer şiddet türlerine maruz kalma riskini artırabileceğine işaret eden önemli araştırma bulguları ortaya koyulmuştur (Parsons ve ark., 2020; Shepherd-McMullen ve ark., 2015). Bu sebeplerle, yakın partner ilişkilerinde kadına yönelik psikolojik şiddetin psikososyal, kültürel ve toplumsal bileşenlerinin anlaşılması oldukça önemli bir araştırma konusu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Psikolojik yakın partner şiddetinin kadın ve çocuk ruh sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerini ortaya koyan çalışmalar, bu şiddet türünün ortaya çıkışına ve sürdürülmesine neden olan psikolojik ve toplumsal bileşenlerin bilimsel bir çerçevede anlaşılmasının önemine vurgu yapmaktadır (Sánchez-Prada ve ark., 2020). Psikoloji alanyazını incelendiğinde, şiddet uygulamanın ve şiddete maruz kalmanın ailesel aktarımını inceleyen çeşitli araştırma bulgularına rastlanmaktadır (Aboagye ve ark., 2021). Teorik arka planlarındaki birtakım farklılıklara rağmen bu araştırmalar, şiddet uygulamanın ve şiddete maruz kalmanın psikososyal, ailesel ve toplumsal değişkenlerin döngüsel bir zeminde kesişmesi sonucunda ebeveynlerden çocuğa aktarıldığına işaret etmektedir (Aboagye ve ark., 2021; Adams ve ark., 2019; Black ve ark., 2010; Powers ve ark., 2020; Puno ve ark., 2023; Shakoore ve ark., 2022). Öte yandan, söz konusu araştırmaların daha çok fiziksel şiddetin ya da genel olarak yakın partner şiddetinin aktarımına odaklandığı ve psikolojik yakın partner şiddet maruziyeti ve faillüğünün ailesel geçişine ilişkin

araştırmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir (Kimber ve ark., 2018). Bu doğrultuda, bu çalışmanın amacı hem anneleri hem de kendileri psikolojik yakın partner şiddetine maruz kalmış genç yetişkin kadınların psikolojik şiddet ve kuşaklararası aktarım yaşantılarını psikososyal bir perspektifle derinlemesine incelemek olarak belirlenmiştir.

Psikolojik Yakın Partner Şiddeti ve Ruh Sağlığı Üzerindeki Etkileri

Psikolojik yakın partner şiddetinin döngüsel doğasının derinlemesine anlaşılabilmesi, öncelikli olarak bu şiddet türünün özgül kavramsal özelliklerinin ve sonuçlarının kapsamlı bir şekilde tartışılmasını gerekli kılmaktadır. Psikolojik şiddet, kadınların yakın partnerleri tarafından baskı altına alınmasına, güçsüzleştirilmesine ve değersizleştirilmesine neden olan ve fiziksel şiddet ile karşılaştırıldığında daha örtük stratejilerle uygulanan bir şiddet türüdür (Jordan ve ark., 2010; Shepherd-McMullen ve ark., 2015). Bu şiddet türüne örnek olabilecek bazı davranışlar arasında değersizleştirme, dalga geçme, sindirme, izole etme, aile içi ve sosyal ilişkileri kısıtlama, sosyal medya hesaplarını ve teknolojik cihazları kontrol etme ve destek ağlarına erişimi engelleme yer almaktadır. Benzer şekilde, toplumsal ve ilişkisel mecralarda kadına yönelik alaycı, baskıcı, eleştirel ve aşağılayıcı tavırlar da psikolojik şiddet kapsamında ele alınmaktadır (Laskey ve ark., 2019; Shepherd-McMullen ve ark., 2015). Romantik ilişkilerdeki yaygınlığına karşın psikolojik şiddetin çerçevesi ve çıktılarının fiziksel ve cinsel şiddete kıyasla oldukça geç belirlenmiş olması yakın partner şiddetinin çok katmanlı yapısı ve psikolojik şiddetin daha az görünür doğası ile yakından ilişkilidir. Psikolojik şiddet uzun yıllar fiziksel şiddetin bir uzantısı olarak kabul edilmiştir ve bu şiddet türünün daha çok belirgin agresif tutumların sergilendiği ilişkilerde ortaya çıktığı düşünülmüştür (Basile ve ark., 2004; Parsons ve ark., 2020). Öte yandan son yıllarda, psikolojik şiddetin açık saldırgan tutum ve tavırlar olmaksızın da uygulanabileceği ortaya koyulmuştur (Parsons ve ark., 2020). Ayrıca, psikolojik şiddetin fiziksel yıkımdan ziyade duygusal, sosyal ve bilişsel zarara sebep olması söz konusu şiddetin fark edilmesi ve ayrıştırılmasını zorlaştırmaktadır (Follingstad, 2007; Parsons ve ark., 2020). Psikolojik şiddete maruz kalan kadınlar dahi benliklerine yönelik yapılan bu saldırıları kimi zaman fark edememekte ve bu davranışları sevgi ve bağlılığın doğal bir uzantısı olarak görebilmektedir (Borochowitz ve Eisikovits, 2002; Wood, 2001). Sonuç olarak, psikolojik şiddetin ruh sağlığı üzerindeki etkilerinin göz ardı edilmesi şiddet döngüsünün güçlenerek aktarılmasına neden olmakta ve kadının toplumsal mecradaki ayrımcılığa dayalı ikincil statüsünün devam etmesiyle sonuçlanmaktadır (Doğrucan ve Yıldırım, 2020; Rodriguez, 2011). Psikolojik yakın partner şiddetine maruz kalan kadınların depresyon, anksiyete, obsesif kompulsif bozukluk, travma sonrası

stres bozukluğu ve somatizasyon gibi çeşitli ruh sağlığı problemleri açısından risk altında oldukları rapor edilmektedir (Barros-Gomes ve ark., 2016; Dokkedahl ve ark., 2022; Rogers ve Follingstad, 2014). Ayrıca, psikolojik yakın partner şiddet maruziyetinin depresif belirtiler ve travma sonrası stres belirtileri ile anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu ve bu ilişkinin diğer şiddet türleri kontrol edildiğinde de görülmeye devam ettiği bazı araştırmacılar tarafından vurgulanmaktadır (Dokkedahl ve ark., 2022; Lagdon ve ark., 2014).

Şiddet Döngüsünün Kuşaklararası Aktarımı

Ev içi şiddetin ruh sağlığı üzerindeki etkileri ve ev içi şiddete maruz kalmış ya da tanıklık etmiş çocukların yetişkinliklerinde şiddet bileşenleri içeren ilişkilerde yer alma riskinin artması araştırmacıları şiddet döngüsünün kuşaklararası aktarımında rol oynayan makro ve mikro düzey faktörleri incelemeye yönlendirmiştir. Mevcut araştırmalar, ev içi şiddete tanık olan çocukların ergenlik ve yetişkinlik dönemi yakın partner ilişkilerinde şiddet uygulama ve/veya şiddete maruz kalmaya yatkın olduklarına işaret etmektedir (Aboagye ve ark., 2021; Adams ve ark., 2019; Black ve ark., 2010; Powers ve ark., 2020; Puno ve ark., 2023; Shakkor ve ark., 2022). Söz konusu geçiş cinsiyet temelinde incelendiğinde ise alanyazında iki farklı görüşün hâkim olduğu görülmektedir. İlk görüşü destekleyen bulgular, şiddet failliğinin daha çok babadan oğula, şiddete maruz kalmanın ise anneden kız çocuğuna aktarıldığını vurgulamaktadır (Ismail ve ark., 2007; Laporte ve ark., 2011). Güncel çalışmalar ise, ev içi şiddet tanıklığı ve gelecekteki yakın partner şiddeti arasındaki ilişkinin çok daha karmaşık olduğunu ve ev içi şiddete uğrayan/tanıklık eden kız çocuklarının gelecekte şiddet uyguladıkları romantik ilişkilerde bulunabileceklerini ortaya koymaktadır (Aboagye ve ark. 2021; Puno ve ark., 2023; Smith ve ark., 2011).

Sosyal Öğrenme Kuramı, ev içi şiddet döngüsünün ailesel geçişini incelemek için yaygın olarak kullanılan kuramlardan biridir (Bandura, 1978). Sosyal Öğrenme Kuramına göre şiddet, esas olarak ebeveynler arasındaki istismara dayalı ilişki kalıplarının gözlem ve taklit yoluyla öğrenilmesiyle aktarılmaktadır. Bu kurama dayanarak, ebeveynlerinin yakın partner ilişkilerinde psikolojik şiddete tanık olan çocukların, psikolojik şiddetin farklı yönlerini içeren ilişkiler kurmaya yatkın oldukları düşünülmektedir (Liu ve ark., 2018; Temple ve ark., 2016). Alanyazındaki bulgular da aile içi şiddete maruz kalan çocukların psikolojik istismarı romantik ilişkilenemenin doğal bir bileşeni olarak algıladığına ve hatta psikolojik şiddeti bir problem çözme stratejisi olarak kullandıklarına işaret etmektedir (Şahin, 2018; Williams ve Adams-Rueda, 2022). Psikolojik şiddetin normalleştirilmesi, özellikle kız çocuklarının maruz kaldıkları istismarı fark etmesi noktasında önemli bir bariyer olarak karşımıza çıkmaktadır (Duman, 2019). Bu noktada, sadece ilişki-

kalıpların değil, kadının dezavantajlı konumunu sürdüren geleneksel cinsiyet rollerinin de ailesel ve toplumsal pekiştirmeler yoluyla çocuklara aktarıldığı unutulmamalıdır (Laskey ve ark., 2019; Sakallı ve Curun, 2001). Bu sebeplerle şiddet döngüsünün ailesel aktarımının farklı disiplinlerce çalışılmasının mesele- nin çok boyutlu yapısının anlaşılmasına daha derinlikli bir bakış açısı sağlayacağına inanılmaktadır.

Araştırmanın Önemi ve Araştırma Sorusu

Yukarıda verilen bilgiler bir bütün olarak değerlendirildiğinde, etkilerinin daha az görünür olması ve kültür içinde normalleşmesi sebebiyle psikolojik şiddetin, fiziksel ve cinsel istismar kadar araştırmaların odağında yer almadığı, özellikle bu şiddet türünün ailesel geçişini inceleyen çalışmaların oldukça sınırlı sayıda olduğu görülmektedir (Follingstad, 2007; Parsons ve ark., 2020). Psikolojik şiddet döngüsünün kuşaklararası aktarımını önlemeye yönelik psikososyal müdahale programlarının oluşturulması için yakın ilişkilerde psikolojik şiddeti tespit etmek ve bu şiddet türünün ailesel aktarımına zemin hazırlayan bireysel, ailesel ve toplumsal mekanizmaları bütüncül olarak anlamak son derece önemlidir. Bu bilgiler ışığında söz konusu araştırma, annesi ve kendisi psikolojik yakın partner şiddetine maruz kalmış genç yetişkin kadınların psikososyal deneyimlerini anlamayı ve şiddet döngüsünün aktarımında rol oynayan psikososyal mekanizmaları incelemeyi hedeflemiştir. Araştırma soruları aşağıdaki gibidir:

1. Anneleri ve kendileri psikolojik yakın partner şiddetine maruz kalmış genç kadınların öznel deneyimleri nelerdir?
2. Anneleri ve kendileri romantik ilişkilerinde psikolojik şiddet görmüş kadınlar şiddet döngüsünün ailesel aktarımını nasıl anlamlandırmaktadır?

YÖNTEM

Metodolojik Arka Plan

Bu çalışmada, anneleri ve kendileri psikolojik yakın partner şiddetine maruz kalmış kadınların öznel deneyimlerini derinlemesine anlamak için Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz (YFA) kullanılmıştır. İlgili alanyazında, psikolojik yakın partner şiddetini değerlendirmeye yönelik geliştirilmiş ölçüm araçlarının psikolojik şiddetin örtük ve çok boyutlu yapısını ölçmede yetersiz kalabileceği vurgulanmaktadır (Boyacıoğlu ve ark., 2020). Ayrıca, Türkiye’de şiddet geçmişi olan kadınların bu deneyimden utandıkları için şiddet yaşantılarını gizleme eğiliminde oldukları ve söz konusu deneyimi güvenli bir ilişki zemininde daha kolay aktarabilecekleri de bilinmektedir (Boyacıoğlu ve ark., 2020; Cem Ersoy ve ark., 2017). Tüm bu bilgiler ışığında, araştırmacının araştırma sürecine aktif bir şekil-

de katılmasına imkân veren ve kültürel bağlamda psikolojik şiddetin inşa edilmesini farklı boyutlarda incelemeyi sağlayan YFA'nın ilgili araştırma sorularının yanıtlanmasında kullanılacak en uygun nitel yöntem olduğuna karar verilmiştir (Frost, 2011; Smith ve Shinebourne, 2012).

YFA tümevarımsal ve idiyografik nitel bir yöntemdir. YFA çalışmalarında amaç, önceden belirlenmiş bazı hipotez ve ilişkileri doğrulamak ya da reddetmek değildir (Smith ve Osborn, 2003). Aksine YFA, bir olgunun çok katmanlı yapısını, içinde üretildiği sosyo-kültürel bağlam temelinde derinlemesine incelemeyi ve tarif etmeyi amaçlamaktadır (Smith ve ark., 2009). YFA bir olgunun sadece betimsel özelliklerini vermekle sınırlı kalmayıp, analizini "çift katmanlı seviye" (*double hermeneutics*) temelinde gerçekleşmesini gerektirmektedir (Smith ve ark., 2009). YFA'da bahsi geçen konuda deneyim sahibi olan bireyler, o deneyimin uzmanı olarak konumlandırılmaktadır ve incelenen olgunun kavramsallaştırılması iki basamakta gerçekleştirilmektedir. Birinci basamakta, deneyimi yaşayan bireyin ilgili yaşantıya ilişkin duygu, düşünce ve pozisyonlanmasını anlamlandırma biçimlerine odaklanılmaktadır. İkinci aşamada ise, araştırma sürecinin aktif bir bileşeni olan araştırmacı, öznenin o deneyimi anlamlandırma biçimini, ilgili sosyokültürel bağlam temelinde yorumlayarak kavramsallaştırmaktadır (Ar-Karcı, 2022; Smith ve ark., 2009). Bu bağlamda, psikolojik şiddetin örtük ve çok katmanlı yapısı ve şiddetin cinsiyet normları temelinde tekrarlı bir şekilde yeniden üretilmesi, araştırmacıları genç kadınların deneyimlerini YFA ile incelemeye yönlendirmiştir.

Örneklem

YFA çalışmalarında örneklem, incelenen olgu temelinde görece homojen özellikler göstermesi ve ilgili olguya ilişkin yoğun bir deneyime sahip olması beklenmektedir (Shinebourne, 2011). Bu çalışmalarda, örneklem sayısı genellikle 1 ile 10 arasında değişmektedir. Öte yandan araştırmacılar, incelenen deneyimin yapısı, görüşmelerin niteliği ve kavramsallaştırmaların doygunluğu temelinde nihai katılımcı sayısına karar vermeleri beklenmektedir (Shinebourne, 2011). Hem kendileri hem de anneleri psikolojik yakın partner şiddetine yoğun olarak maruz kalmış kadınları belirleyebilmek için veri toplama sürecinin iki aşamada gerçekleşmesine karar verilmiştir. Araştırmanın ilk aşaması, tarama amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu basamakta dahil etme kriterleri şu şekilde belirlenmiştir: (1) 18-25 yaş arasında heteroseksüel kadın olmak, (2) geçmişte psikolojik şiddete maruz kalınan ve en az 6 ay sürmüş bir yakın partner ilişkisine sahip olmak, (3) katılımcının annesinin eşi/katılımcının babası tarafından psikolojik şiddete maruz kalmış olması. Bu bağlamda, sosyal medya platformlarında araştırmanın duyuruları paylaşılmış ve kendisi ve annesi psikolojik yakın partner şiddetine maruz kaldığını düşünen genç kadınlardan ön tarama aşamasına katılımları konusun-

da destek istenmiştir. Katılımcıların ve annelerinin psikolojik şiddet geçmişine ilişkin bilgiler Demografik Bilgi Formundaki sorularla elde edilmeye çalışılmıştır. Bu aşamada, kendileri ve annelerinin psikolojik yakın partner şiddet geçmişi olduğunu beyan eden katılımcılardan araştırmacılar tarafından oluşturulan Ebeveynler Arası Psikolojik Şiddete Tanıklık Etme Ölçeği (EPŞTÖ) ve Yakın Partner İlişkilerinde Psikolojik Şiddet Ölçeğini (YPIPŞÖ) doldurmaları beklenmiştir. Annelerin psikolojik yakın partner şiddetine ilişkin deneyimleri genç kadınların beyanları ve ölçek sorularına kendi gözlemleri temelinde verdikleri yanıtlar doğrultusunda değerlendirilmiştir.

Ön tarama aşamasında toplamda 163 kadına ulaşılmasına karşın, yalnızca 87 katılımcının dahil etme kriterlerine uyduğu belirlenmiştir.

Seksen yedi katılımcıdan elde edilen veriler ise hem kendisinin hem de annesinin, psikolojik yakın partner şiddetini yoğun olarak deneyimlediğini beyan eden kadınları belirlemek için tekrar gözden geçirilmiştir. Bu inceleme sonrasında, araştırmanın ikinci aşaması olan yarı-yapılandırılmış görüşmelere davet edilecek katılımcılar belirlenmiştir. Yarı-yapılandırılmış görüşmelere dahil olma kriterleri şu şekilde belirlenmiştir: (1) araştırmanın tarama aşamasına katılmış olma, (2) ikinci aşamadaki görüşmelere katılmayı kabul etme, (3) her iki ebeveynin de hayatta olması ve (4) EPŞTÖ ve YPIPŞÖ'den alınan skorların örneklem ortalamasından bir standart sapma veya daha yüksek olması. Sonuç olarak, yarı-yapılandırılmış görüşmeler yaşları 18 ve 25 arasında değişen yedi genç kadınla gerçekleştirilmiştir ($Ort. = 23.86, SS = 1.46$). Katılımcıların psikolojik şiddete maruz kaldıklarını beyan ettikleri eski yakın partner ilişkilerinin süresi 7 ile 36 ay arasında değişmektedir ($Ort. = 18.57, SS = 10.53$). İki katılımcı depresyon, bir katılımcı kaygı bozukluğu, bir katılımcı obsesif kompulsif bozukluk, bir katılımcı ise trikotillomani tanısı olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların EPŞTÖ'den aldıkları ortalama puan 88 iken ($SS = 23.2$), RPSÖ'den aldıkları ortalama puan 99'dur ($SS = 25.5$) (Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri için lütfen Tablo 1'i inceleyin).

Katılımcıların verdiği bilgiler doğrultusunda, annelerin yaş ortalaması 52 ($SS = 1.19$), babaların yaş ortalaması ise 56 ($SS = 1.41$) olarak hesaplanmıştır. Üç katılımcının anne-babası hala evli iken, dört katılımcının ebeveynleri boşanmıştır. Beş katılımcının ebeveyni görücü usulüyle evlenmiştir. Yalnızca bir katılımcı annesinin çalıştığını belirtirken, altı katılımcı babasının aktif olarak çalıştığını beyan etmiştir. Bir katılımcı ise babasının hiçbir zaman çalışmadığını söylemiştir. Son olarak, beş katılımcı babalarının çocukluklarından beri alkol problemi yaşadığını belirtmiştir.

Ölçüm Araçları

Demografik Bilgi Formu Araştırmacılar tarafından oluşturulan bu form, iki ayrı soru setinden oluşmaktadır. Soru setinin ilk kısmı, genç kadınlardan yaş, ilişki

Tablo 1. Yarı-yapılandırılmış Görüşme Yapılan Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri

Değişken	Sayı	Yüzde	Ort.	SS
Cinsiyet				
	Kadın	7	100	
Yaş			23.86	1.46
Eğitim Düzeyi				
	Lise	2	28.6	
	Üniversite	3	42.9	
	Yüksek Lisans	2	28.6	
Gelir Düzeyi				
	0-1500 TL	3	42.86	
	1500-3000 TL	1	14.29	
	3000-5000 TL	2	28.57	
	5000 TL üstü	1	14.29	
İş				
	Çalışıyor	5	71.4	
	Çalışmıyor	2	28.6	
Psikiyatrik Tanı				
	Var	5	71.4	
	Yok	2	28.6	
Ebeveynlerin Medeni Durumu				
	Evli	3	42.9	
	Boşanmış	4	57.1	
Geçmiş İlişki Süresi* (ay)			18.57	10.53
Eski Partner Eğitim Düzeyi				
	Üniversite	6	85.71	
	Yüksek Lisans	1	14.29	
İlişkinin Sonlanma Sebebi				
	Şiddet	7	100	
Güncel İlişki Durumu				
	Yalnız	3	42.9	
	İlişkisi var	4	57.1	

Not. * Katılımcıların psikolojik şiddet gördüklerini beyan ettikleri geçmiş romantik ilişkileri.

durumu, eğitim, sosyoekonomik düzey ve şiddet yaşanan yakın parter ilişkisinin özellikleriyle (örn., süre, ayrılma sebebi vb.) ilgili bilgi almayı hedeflemektedir. Soru setinin ikinci kısmı ise, katılımcıların ebeveynlerinin sosyodemografik ve evlilik/yakın ilişki özellikleriyle ilgili bilgi almayı amaçlamaktadır.

Ebeveynler Arası Psikolojik Şiddete Tanıklık Etme Ölçeği (EPŞTÖ) EPŞTÖ araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir ve 29 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçek, genç kadınların babaları tarafından annelerine yönelik uygulanan psikolojik şiddetin derecesini geriye dönük değerlendirmeyi hedefleyen bir ölçüm aracıdır. İlgili ölçeğin maddeleri temel olarak Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı ve UN WOMEN tarafından psikolojik şiddet alt başlığı altında yayınlanan e-broşürler ve bülten-

lerin içerikleri temelinde oluşturulmuştur (Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı-Flört Şiddeti, 2021; UN WOMEN-Digital Library, 2021). Maddeler 5'li Likert tipinde puanlanmaktadır (1: *Hiçbir zaman*, 5: *Her zaman*). Bu ölçekten alınabilecek minimum puan 29 iken, maksimum puan 145'tir. Söz konusu ölçek yarı-yapılandırılmış görüşmelere davet edilecek katılımcıları belirlemek için kullanılmıştır. Bu bağlamda ölçek maddelerine verilen yanıtlar, genç kadınların babaları tarafından annelerine yönelik gerçekleştirilen psikolojik şiddet yaşantılarının boyutunu ve kapsamını, YFA prensipleri temelinde homojenleştirmek amacıyla kullanılmıştır [Örnek maddeler: (6) *Babam herhangi bir konuda annemin ondan farklı düşünmesinden hoşlanmazdı.* (8) *Babam sinirlenince anneme bağırdı.* (14) *Babam, annemin ilişkilerine müdahale ederdi.* (28)

Babam başkalarının yanında annemi incitecek şeyler söylerdi.]

Yakın Partner İlişkilerinde Psikolojik Şiddet Ölçeği (YPİPŞÖ) YPİPŞÖ araştırmacılar tarafından, katılımcıların geçmiş yakın partner ilişkilerinde deneyimledikleri psikolojik şiddeti değerlendirmek amacıyla oluşturulmuştur. Otuz bir maddeden oluşmaktadır. İlgili ölçeğin maddeleri temel olarak Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı ve UN WOMEN tarafından psikolojik şiddet alt başlığı altında yayınlanan e-broşürler ve bültenlerin içerikleri temelinde oluşturulmuştur (Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı-Flört Şiddeti, 2021; UN WOMEN-Digital Library, 2021). Maddeler 5’li Likert tipinde puanlanmaktadır (1: *Hiçbir zaman*, 5: *Her zaman*). Bu ölçekten alınabilecek minimum puan 31 iken, maksimum puan 155’tir. Gerek EPŞTÖ gerekse YPİPŞÖ’nün maddelerinin araştırmacılar tarafından yazılmasının nedeni, ulusal alanyazında psikolojik yakın partner şiddetinin ölçümüne ilişkin karşılaşılan sorunlar olmuştur (Boyacıoğlu ve ark., 2020; Cem Ersoy ve ark., 2017). Söz konusu ölçek, temel olarak yarı-yapılandırılmış görüşmelere çağrılacak genç kadınların yakın partner psikolojik şiddet deneyimlerini homojenleştirmek amacıyla kullanılmıştır [Örnek maddeler: (4) *Romantik partnerim kendi hoşlanmadığı/görüşmek istemediği kişilerle benim de görüşmemi istemezdi.* (10) *Romantik partnerim, yaptığım işlerde yetersiz ve beceriksiz olduğumu söylerdi.* (14) *Romantik partnerim, telefonda/bilgisayarda ne yaptığımı kontrol etmeye çalışırdı.* (23) *Romantik partnerim, günün her saati bana ulaşmak ister ve ulaşamadığında sinirlenirdi.]*

EPŞTÖ ve YPİPŞÖ ilgili alanyazında yakın ilişkilerde görülen psikolojik şiddet eylemlerinin anlaşılmasındaki kavramsal zorluklara sıklıkla işaret edilmesi nedeniyle oluşturulmuştur. Psikolojik şiddet eylemlerinin örtük ve daha az görünür doğası çoğu zaman bu şiddete maruz kalan kişilerin de uğradıkları istismarı fark etmelerini zorlaştıran bir etmen olarak sunulmaktadır (Parsons ve ark., 2020). Bu bilgiler temelinde sözü edilen ölçekler yalnızca nitel metodolojiyle yürütülen ana çalışmanın katılımcı özelliklerinin görece homojenleştirilmesine katkıda bulunmak amacıyla kullanılmıştır ve herhangi bir geçerlik-güvenirlilik çalışması yürütülmemiştir.

Yarı-Yapılandırılmış Görüşme Formu YFA çalışmalarında araştırma sorularının olabildiğince az yönlendirici ve incelenen olgunun farklı bileşenlerini ortaya koyabilecek kadar kapsamlı hazırlanması oldukça önemlidir (Smith ve ark., 2009). Bu bağlamda araştırmacılar tarafından üç temel alanda bilgi almak amacıyla sekiz tane açık uçlu görüşme sorusu hazırlanmıştır. Soruların odaklandığı üç temel alan sırasıyla, (1) annenin baba tarafından maruz kaldığı psikolojik yakın partner şiddetini, (2) genç kadınların eski ilişkilerinde maruz kaldıkları psikolojik şiddet deneyimlerini ve (3) yakın partner psikolojik şiddetine maruz kalma-

nın kuşaklararası aktarımına odaklanmaktadır (Birinci alan için örnek sorular: “*Anne ve babanızın ilişkisinde psikolojik şiddete tanıklık ettiğiniz anları detaylandırır mısınız? Annenize babanız tarafından uygulanan psikolojik şiddet sizi/ailenizi/ilişkilerinizi/hayata bakışınızı nasıl etkiledi?*” İkinci alan için örnek sorular: “*Eski ilişkiniz nasıl başladı/sonlandı? Eski ilişkinizde yaşadığınız psikolojik şiddet yaşantılarını detaylandırır mısınız? İlişkinizde yaşadığımız bu şiddetin nedenlerini nasıl değerlendiriyorsunuz? Maruz kaldığınız şiddet sizi nasıl etkiledi?*” Üçüncü alan için örnek sorular: “*Hem annenizin hem de kendinizin psikolojik şiddete maruz kalmasını nasıl değerlendiriyorsunuz? Sizce anne-babanızın ilişkisi ve sizin ilişkinizdeki benzerlikler/farklılıklar nelerdi?*”).

İşlem

Çalışmanın araştırma etiğine uygunluğu TED Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Komitesi tarafından onaylanmıştır (Tarih ve Evrak Numarası: 05.11.2020-2177). Çalışmanın birinci aşaması, yarı-yapılandırılmış görüşmelere davet edilecek katılımcı adaylarını belirlemek amacıyla yürütülmüştür. YFA’nın prensipleriyle tutarlı olarak tarama aşaması, ev içi psikolojik şiddet ve psikolojik yakın partner şiddet yoğun olarak yaşamış ve bu bağlamda benzer deneyimlere sahip genç kadınlara ulaşmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Tarama çalışmasının duyuruları genç yetişkinlerin sıklıkla kullandığı çeşitli sosyal medya platformlarında paylaşılmıştır. Çalışmanın bu kısmında katılımcılardan Demografik Bilgi Formu, EPŞTÖ ve YPİPŞÖ’yü Qualtrics üzerinden doldurmaları beklenmiştir. Katılımcıların ilgili formları doldurması yaklaşık 10-15 dakika sürmüştür.

Ana çalışmada ise dahil etme kriterlerine uyan yedi kadınla yarı-yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yarı-yapılandırılmış görüşmeler Ocak 2021-Mart 2021 tarihleri arasında yapılmıştır. COVID-19 salgınına bağlı kısıtlamalar nedeniyle tüm görüşmeler Zoom üzerinden gerçekleştirilmiştir. Her bir görüşme öncesinde katılımcılar Bilgilendirilmiş Onam Formunu çevrimiçi olarak doldurmuş, görüşmelerin ses kaydına alınmasına yazılı ve sözlü olarak onay vermişlerdir. Yarı-yapılandırılmış görüşmelerin süreleri 87 ve 163 dakika arasında değişmiştir (*Ort.* = 111). Tüm görüşmeler ilk yazar (Özen) tarafından gerçekleştirilmiştir.

Veri Analizi

Katılımcılardan elde edilen veriler Özen (ilk yazar) tarafından deşifre edilmiştir. Deşifre edilen veriler YFA’nın dört aşamalı analiz sürecine uygun olarak kodlanmış ve kategorize edilmiştir (Smith ve Osborn, 2003). Birinci aşamada araştırmacılar (Özen ve Arkaracı), birinci katılımcının transkripsiyonunu veri ile aşına olana kadar tekrarlı bir şekilde okumuşlardır. Bu tekrarlı okuma sırasında Özen, görüşme sırasında aldı-

ğı notlar ve önemli gördüğü temaları da sistematik bir şekilde gözden geçirmiştir. İkinci aşamada araştırmacılar, birinci katılımcının verisini en baştan okuyarak tekrarlayan temaları not almaya başlamıştır. Üçüncü aşamada ise, ortaya çıkan temalar arasındaki kavramsal bağlantılar incelenerek üst temalar oluşturulmaya başlanmış ve birinci katılımcının verisinden elde edilen alt ve üst anlam kümeleri için bir tablo oluşturulmuştur. İlk üç aşama ayrı olarak gerçekleştirildikten sonra araştırmacılar son aşamada bir araya gelmiş ve kodlanan temalar üzerine tartışarak düzenlemeleri gerçekleştirmiştir. Söz konusu süreç, her bir katılımcı için tekrar edilmiştir. Ayrıca, her bir katılımcıdan elde edilen kavramsal kodlamalar diğer katılımcılardan elde edilen temalarla çapraz karşılaştırma sürecine tabi tutularak temalara son hali verilmiştir.

Refleksivite ve Çalışmanın Güvenirliği

YFA çalışmalarında araştırma güvenirliliğini arttırmak için sıklıkla kullanılan yöntemler arasında uzman görüşüne başvurma (expert debriefing), akran grubu oluşturma (peer debriefing) ve araştırmacı farkındalığı (refleksivite) yer almaktadır (Elliott ve ark., 1999; Rodham ve ark., 2013). Bu araştırmanın niteliğini ve güvenirliliğini arttırmak amacıyla birinci araştırmacı oluşturulan temalarla ilgili düzenli olarak akran geribildirim almıştır. Akran grubunu, cinsiyet perspektifli çalışmalar gerçekleştiren psikologlar oluşturmuştur. Ayrıca araştırma ekibi (Özen ve Ar-Karcı), tüm katılımcıların verileri analiz edildikten sonra oluşan üst tema tablosuna ilişkin toplumsal ve bireysel travmalarla çalışan iki klinik psikolog/öğretim üyesinden geribildirim almıştır.

YFA çalışmalarında, öznenin olguyu anlamlandırması ile araştırmacının öznenin deneyimini yorumlaması birbirini tamamlayan bir analitik süreçte gerçekleşir (Fischer, 2009). Bu sebeple araştırmacının, araştırma sürecini etkileyebilecek kişisel ve profesyonel değerlerinin farkında olması ve bu değerlerin araştırılan fenomenin anlamlandırma sürecini nasıl etkilediğini ortaya koyması son derece önemlidir (Patton, 2002). Bir diğer deyişle, araştırmacıların araştırılan olgunun inşa edilmesi sürecindeki etkilerini saydam bir şekilde paylaşmaları gerekmektedir. Bu sebeple aşağıdaki metinde araştırmacıların söz konusu çalışmadaki olası etkileri tartışılmıştır:

“Ben Özen (birinci yazar), klinik psikologum. Çalışma alanlarım arasında çocukluk çağı travmatik yaşantılarının kuşaklararası aktarımı, yakın ilişkilerde şiddet, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin çocuk ve kadınlar üzerindeki psikolojik etkileri yer almaktadır. Travma bilgili yaklaşım çerçevesinde terapi hizmeti vermekteyim. Psikolog olarak çalışmaya başladığım günden bu yana, bireysel ve toplumsal düzeydeki travmatik yaşantılara yönelik çeşitli projeler içerisinde gönüllü/görevli olarak yer alıyorum. Bu araştırmayı yaparken benim için en kritik olan şey, yarı-yapılandırılmış

görüşmeler esnasında, katılımcıların geçmiş travmatik yaşantılarının yeniden tetiklenme ihtimaliydi. Fakat bu noktada katılımcılar, bu deneyimleri bir uzmanla paylaşmanın kendi başlarına taşıdıkları duygusal yükü hafiflettiğini belirtti. Ayrıca travmatik yaşantılar konusunda yapmış olduğum psikososyal destek çalışmaları ve terapilerin yarı-yapılandırılmış görüşmeler esnasında katılımcıların kendini rahatça açmasını ve güvenli bir ilişki kurmasını sağladığını düşünüyorum. Diğer yandan ise, özellikle psikolojik şiddeti görünür kılmayı hedeflediğimiz için analiz yaparken bunu fiziksel şiddetten ayırmak, kuşaklararası aktarımın olduğu noktaları yakalamak ve alana katkısı olacak pek çok alt temayı birkaç tema altında toplamak benim için oldukça yoğun zihinsel çaba gerektirdi. Bu noktada Ar-Karcı (ikinci yazar) ve akran grubu ile yaptığımız toplantıların kavramsallaştırmaları organize edebilmem açısından oldukça faydalı olduğuna inanıyorum.”

“Ben Ar-Karcı (ikinci araştırmacı). Psikoloji alanında öğretim üyesiyim ve klinik psikologum. Güncel araştırma konularım arasında ebeveyn psikopatolojisinin kuşaklararası aktarımı, psikoterapiye yönelik tutumların erkeklik temelinde incelenmesi ve psikolojik bozuklukların toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında araştırılması yer alıyor. Terapi ve süpervizyon uygulamalarımda ise temel olarak psikodinamik yaklaşımı kullanıyorum. Bu sebeple de erken dönem yaşantılar ve problem olarak tanımlanan davranışların sembolize ettiği anlama odaklanan bir perspektifim var. Kodlamalar sırasında en çok endişelendiğim konu, katılımcıların şiddet yaşantılarını toplumsal bağlamından kopararak yalnızca bireysel düzlemde ele almakla ilgili oldu. Bu kaygım özellikle raporlama sürecini yavaşlattı. Bireysel ve toplumsal olanın içi içe geçmişliğine vurgu yapmak ve içselleştirmiş olabileceğim bazı mesleki ve toplumsal kalıp yargıların süreçteki etkisini kontrol etmeye çalışmak benim için oldukça zordu. Bu zorluklarla baş etmemi Özen (ilk yazar) ile gerçekleştirdiğimiz ekip toplantıları ve uzmanlardan aldığımız görüşlerin kolaylaştırdığını düşünüyorum. Ayrıca, psikodinamik kurama dayalı yaklaşımım sonuçlarda detaylı olarak ele alınacak olan “Bir Baş Etme Stratejisi Olarak Kendine ya da Şiddet Uygulayan Partnere Zarar Verme” üst temasının kavramsallaştırılmasında önemli bir zemin sağladı. Bu bağlamda, problem olarak addedilen davranışların sembolik anlamlarına odaklanan yaklaşımımın şiddete maruz kalan kadınların kendilerine ve faile yönelik saldırgan tavırlarının işlevleri ve temsillerini daha iyi anlamamı sağladığına inanıyorum.”

Sonuçlar

Analizler sonucunda dört üst temaya ulaşılmıştır. Bu üst temalar sırasıyla (1) Psikolojik ve Fiziksel Şiddetin Birbirine İçkin Yapısı, (2) “Kapana kısılmıştı(m)”: Psikososyal Kaynakları Tükeneen Kadınlar, (3) Top-

Tablo 2. Yorumlayıcı Fenomonolojik Analiz Sonucu Oluşturulan Üst Temalar

1. Tema	Psikolojik ve Fiziksel Şiddetin Birbirine İçkin Yapısı
2. Tema	“Kapana kısılmıştı(m)”: Psikososyal Kaynakları Tükenen Kadınlar
3. Tema	Toplumsal Cinsiyet Rollerinde “Normalleşen” Bir Yakın İlişki Döngüsü
4. Tema	Bir Baş Etme Stratejisi Olarak Kendine ya da Şiddet Uygulayan Partnere Zarar Verme

lumsal Cinsiyet Rollerinde “Normalleşen” Bir Yakın İlişki Döngüsü ve (4) Bir Baş Etme Stratejisi Olarak Kendine ya da Şiddet Uygulayan Partnere Zarar Verme olarak kavramsallaştırılmıştır (bkz., Tablo 2). Sonuç bölümünde, her bir kavramsal tema alıntılarla desteklenerek açıklanmıştır. Gizlilik ilkesi temelinde katılımcıların kimlik bilgileri ve kimlik bilgilerini açık edebilecek detaylar değiştirilmiş ve her bir katılımcının alıntısı araştırmacılar tarafından rastgele atanan bir rumuzla sunulmuştur.

1. Psikolojik ve Fiziksel Şiddetin Birbirine İçkin Yapısı

Görüşme yapılan genç kadınlar, eski ilişkilerinde maruz kaldıkları psikolojik şiddetin genel olarak kendilerini “kontrol altına almayı” amaçlayan doğrudan ve dolaylı pek çok davranışı içerdiğine işaret etmiştir. Bu bağlamda, eleştirilme, aşağılanma, izolasyon, ihtiyaçların görmezden gelinmesi, takma ad kullanma, küfretme, takip etme, sosyal ilişkilerin ve giyim sınırlandırılması katılımcılar tarafından sıklıkla dile getirilen psikolojik şiddet unsurları olarak karşımıza çıkmıştır. Genç kadınlar annelerinin maruz kaldığı psikolojik şiddetin ise temel olarak aldatılma, eleştirilme/dalga geçilme, küçümsenme, ekonomik baskı, çocuklara yönelik şiddet, tehdit, gözdağı verme ve kısıtlanma temelinde gerçekleştiğini vurgulamışlardır.

Görüşmeler sırasında katılımcılara direkt olarak fiziksel şiddet deneyimini anlamaya yönelik herhangi bir soru yöneltilmemiştir. Buna rağmen tüm katılımcılar annelerinin maruz kaldığı psikolojik yakın partner şiddet yaşantılarını öncelikli olarak fiziksel şiddet temelinde ele almıştır. Babalarının, annelerine ve kendilerine karşı birden fazla şiddet türü uyguladığını ifade eden genç kadınlar, ev içi şiddet örüntüsü içinde özgül olarak psikolojik şiddet içeren yaşantıları belirlemekte zorluk çekmiştir. Örneğin Beliz, annesine babası tarafından uygulanan psikolojik şiddet eylemlerini aktarıırken aşağıdaki anının zihnine istemsizce girişini fiziksel şiddet içeren anıların yoğunluğu temelinde açıklamıştır:

Hatırladığım kadarıyla fiziksel şiddete daha çok tanıklık etmişim gibi... İnsanın aklında daha olumsuz belirgin anılar kaldığı için ben de ilk fiziksel şiddetleri hatırlıyorum. Baya ağladığımı yani ... Hatırladığım ilk şey anısı... Kavga ettiklerinde ve babam anneme vurmaya kalktığında ortanca ablam ayırmaya çalıştı. O zaten bu konularda hep daha girişkendi, ayırırdı: ‘Baba yapmayın etmeyin’ gibi. Ben daha çok şey pozisyonundaydım. İşte tabi ki yapmamalarını isterdim ama hani noluyor burada deyip donakalıyordum. Odama gidip ağlıyordum. Ama herhangi bir tepki belirtmiyordum ya da araya girip ayır-

maya çalışmıyordum. Ya da babama kızmıyordum gibi. Yani bir tepkisizlik vardı. Ama kendi içimde üzülüyordum aslında.

Ebru’nun da ev içi psikolojik şiddet yaşantılarını daha çok görsel olarak hatırladığı fiziksel şiddet eylemleri üzerinden aktardığı görülmüştür: “Hiç düşünmemiştim aslında sayısı fazla çünkü. Hep var yani. Ama şeyler geldi gözümün önüne direkt. Kül tablası, bardakların duvara fırlatıldıkları geldi ama yani zaten tokatlar, o yumrukların indiği şeyler de var da... Sebep neydi? Ne zaman olmuştu?”

Katılımcıların anlatıları çerçevesinde ön plana çıkan bir diğer önemli alt tema psikolojik ve fiziksel şiddetin karşılıklı bağımlı doğası olmuştur. Bir diğer deyişle, katılımcıların ev içi yaşantılarında psikolojik şiddetin döngüsel olarak fiziksel şiddeti beslediği bu sebeple de iki şiddet türünü birbirinden ayırıştırmanın zorlaştığı anlaşılmaktadır. Genç kadınlar babalarının “tehdit”, “ekonomik baskı”, “gözdağı verme” gibi eylemlerinin anneleri tarafından kabul edilmemesi nedeniyle fiziksel şiddet ile sonuçlandığını belirtmişlerdir. Örneğin Derya, ev içi psikolojik şiddet yaşantılarını detaylandırması istendiğinde babasının uyguladığı psikolojik şiddetin boşanma sonrasında can güvenliğine tehdit oluşturan fiziksel saldırılara dönüşme sürecini aşağıdaki biçimde aktarmıştır:

Arkadaşım aradı. Babam annemi bıcaklamış, önce inanam istemedim. Boşandıktan sonra annemle babam ara ara konuşuyordu. Dükkanımız satıldıktan sonra, annem bir parkta tezgâh açıyordu. Dediğim gibi kadın gerçek bir savaşı. Pazardan 3 liraya balon, oyuncak alır, 5 liraya satardı. Babam oraya gitmiş ve annemden para istemiş. Annem de ‘Sana verecek param yok’ deyince babam çok sinirlenip annemi bacağından bıcaklamış. Çok şiddetli bir bıcaqlama değildi çünkü kalabalık bir yerdediler, ancak yalnız olsalardı ne olurdu bilmiyorum. Terk edilme hissi yaşıyor (baba), tehdit ediyor, aynı zamanda yalnız ve parasız. Bu adamın sorunu o zamanlarda paraydı. Dokuz çocuğunu ve eşini bırakmak onun için çok zordu.

Benzer şekilde Beliz de annesinin psikolojik şiddete “boyun eğmemesi” nedeniyle babasının kontrolü fiziksel şiddete başvurarak sağlamaya çalıştığını, bu sebeple örtük psikolojik baskıların çoğunlukla fiziksel şiddet eylemlerine evirildiğini belirtmiştir:

Söyle bir film şeridi olarak bakarsan, annem aslında çok sessiz kalan birisi değildi. Bence hatta sessiz kalmadığı için -bunu bu şekilde şey yapmak istemiyorum ama- zaten sessiz kalmaması ve kendi hakkını savunması gerekiyor. Kendini de savunurdu. O yüzden de kavgalar daha çok büyüyebiliyordu. Hani belki sessiz kalsa, tamam sen büyüysün dese, alttan alsa çoğunlukla diyelim, o zaman belki ortalık yumuşayabilirdi. Ama annem tam

o yapıda değildi. Genellikle konuşurdu, fikrini söylerdi. Kavgaları o şekilde hatırlıyorum... Tehdit falan oluyordu: ‘Canımı sıkma yoksa vururum’ ya da ‘Canımı sıkma gelip bir tane ağzına vuracağım’ gibi. Vurduğu da oluyordu ama yapmadığı da oluyordu.

Psikolojik ve fiziksel şiddetin eş zamanlı varlığı, genç kadınların şiddete maruz kaldıklarını ifade ettikleri geçmiş romantik ilişkilerinde de farklı biçimlerde kendini göstermiştir. Görüşme yapılan kadınlar eski ilişkilerindeki psikolojik şiddetin zaman içinde fiziksel saldırganlık içeren davranışların ortaya çıkışına zemin hazırladığını ifade etmişlerdir. Örneğin Derya eski ilişkisinde kıskançlık temelinde ortaya çıkan baskı, kısıtlama ve kıskançlığın fiziksel şiddete dönüş-tüğünü aşağıdaki şekilde aktarmıştır:

Onun silahı vardı (eski partnerin). Silahı boynuma dayadığını hatırlıyorum. Ona şaka yapacaktım. Duştaydım. Telefonu açmamıştım ona şaka yapmak için. Duştan çıkıp kapıyı açtığımda bana silahı doğrulttuğunu hatırlıyorum. Kendisi gülüyor bunu şaka olarak algılıyor. Silahlı şaka olmaz. Olur mu hiç? Şeytan doldurur derler. Bir patlasa, ben panik olsam yanlış bir hareket yapsam, ben onun üstüne saldırsam, ne olacağını hiçbirimiz bilemeyiz. Kontrolde çıkmıştı artık. Onun haricinde kendini, ailesini eleştirdiğim, hatalarını yüzüne vurduğum, ‘Bak sen bunu bunu yapıyorsun’ dediğim anda adam direkt boğazımı sıkmaya başlamıştı, ağzımı kapatıyordu. Bunu çok fazla yaşadım ben. Bir keresinde kapının önünde vurmuştu bana. Komşular görmüştü. Yere düşmüştüm ben. Komşular bağırды “Bırak kızı” diye. Öylelikle bırakmıştı. Artık birbirimizi öldürecek raddeye gelmişiz. Nefes alamıyorum. Bir de bağırılmayayım diye o kadar güçlü sıkıyor ki. Bağırılmayayım, sesim çıkmasın, komşular sesimi duymasın diye.

Ebru da kıskançlığa bağlı olarak eski erkek arkadaşının sosyalleşmeleri sırasında sürekli kavga çıkardığını ve kendisine ve hatta ailesine hakaret ettiğini söylemiştir. Eski erkek arkadaşlarıyla sosyalleştiği mekanlara partnerinin kendisini zorla götürerek “onunla burada da seviştin mi?” gibi baskılarının uzun süre devam ettiğini belirten Ebru, ayrılma aşamasında maruz kaldığı fiziksel şiddeti şu şekilde aktarmıştır:

Diyeğim salonda oturuyoruz. Kendi kendine agresif mimikler ile düşünüyor mimikleri yapıyor. Bir şeyler söylüyorsun asla cevap vermiyor. Çok garip geliyordu o anlar. Sonra ben ne oldu diye sorup duruyorum. Yoksa ya öfke patlaması oluyor. Eğer bir yerde o ilgiyi vermediysem, üzerine gitmediysem, sormadıysam. Kapı yumrukladığı falan oluyordu. Fiziksel olarak da... Bu ayrıldıktan sonraki dönemde yine bir gece yarısı dönerken ışıklarda benim çenemi tutup itti, arabanın camına sertçe yaslayıp canımı çok acıtmıştı.

Katılımcıların anlatıları temelinde psikolojik ve fiziksel şiddet içeren yaşantıların, şiddet ikliminin baskın olduğu ilişkilerde birbirine içkin bir yapısı olduğu ve farklı şiddet biçimlerinin döngüsel olarak birbirini beslediği anlaşılmaktadır. Özellikle kök ailelerde istisnasız olarak psikolojik ve fiziksel şiddet eylemlerinin iç içe geçtiği ve ayrıştırılmasının zorlaştığı görülmektedir. Genç kadınların eski yakın partner ilişkilerinde

ise, kronik psikolojik şiddet maruziyetinin zaman içerisinde fiziksel saldırganlık içeren eylemlerle sonuçlandığı anlaşılmaktadır.

2. “*Kapana kısılmıştı(m)*”: *Psikososyal Kaynakları Tükenen Kadınlar*

Katılımcılar hem kendi ilişkilerindeki hem de annelerinin ilişkisindeki psikolojik şiddetin uzun süre farkında olmadıklarını dile getirmiş ve bunu fiziksel şiddetin sonuçlarının daha görünür olması ile açıklamışlardır. Şiddete maruz kaldıklarını ancak ilişkileri bittikten sonra anladıklarını ifade eden genç kadınlar, partnerlerinin kontrolcü ve baskıcı tavırlarını ilişkilerinin başında sevgi ve bağlılığın bir göstergesi olarak yorumlamışlardır. Öte yandan, psikolojik şiddetin etkilerinin görünmez ancak daha yıkıcı olduğu tüm katılımcılar tarafından sıklıkla vurgulanmıştır. Maruz kaldıkları psikolojik şiddet sebebiyle zaman içerisinde “özgüvenlerini”, “kendilik değerlerini”, “özgürlüklerini” ve “sosyal becerilerini” kaybettiklerini ve partnerlerine bağımlı hissetmeye başladıklarını dile getirmişlerdir. Benzer bir sürecin kök ailelerinde de yaşandığını ifade eden katılımcılar, aslında “güçlü bir kadın” olarak gördükleri annelerinin çaresiz bir pozisyona itildiğinin ve zaman içinde yalnızlaştığının altını çizmişlerdir. Tüm bu açıklamalar, psikososyal kaynakların maruz kalınan şiddetin bir sonucu olarak giderek azalmasının her iki kuşaktaki kadını da yalnızlaştırdığına işaret etmektedir. Ayrıca, kronik şiddet maruziyetinin bir sonucu olarak annelerin ve kızlarının ilişkilerindeki şiddet döngüsünden çıkmak için elzem olabilecek içsel ve dışsal kaynakları kullanmada ve bu kaynaklara erişmede pek çok zorluk yaşadıkları görülmektedir.

İlk olarak görüşme yapılan genç kadınlar, özgüvenlerinin ve içsel kaynaklarının partnerlerinin kısıtlayıcı, baskın ve eleştirel tavırları sebebiyle zaman içerisinde azaldığını ve sistematik olarak güçsüzleştirildiklerini dile getirmişlerdir. Partnerlerinin tekrar eden “aşağılayıcı” tavırlarının kendilerini depresif ve çaresiz bir insana dönüştürerek, ilişkiyi bitirmelerini zorlaştıran önemli bir içsel bariyer oluşturduğunu ifade etmişlerdir. Örneğin Beliz, eski ilişkisinin kendisini “duygusal olarak bağımlı” bir kadın haline getirme sürecini şu şekilde aktarmıştır:

Kendi duygu, düşünce ve inanışlarıma olan güvenim kırıldı. Kendime olan özgüvenim de kırıldı. Yani bir şeyleri yapabileceğime karşı olan tutumumda bir güvensizlik, bir yetersizlik... Belki de bunlar zaten bende olan şeylerdi ama o (eski partner) bunları tetiklemiş olabilir. Yani, işte en temelinde ben yetersiz bir insanım gibi bir şey varsa kafamda o da birbirimizin zayıf noktalarını biliriz ya yakın ilişkilerde onlara oynamış gibi hissediyorum. İlişki içerisinde öyle bir konuma geliyorsunuz ki yani yaprak gibisin. O üflüyor ben gidiyorum gibi. Ben daha eylemsiz bir konumda olduğum için o daha karar verici ve aktif konumunda olduğu için ister istemez hayatımın diğer konularında da ilişkimde de tek başıma bir adım atmakta, karar vermekte çekinir olmuştum.

Benzer bir şekilde Ebru da erkek arkadaşının eleştirel tutumlarının kendinden şüphe etmesine neden olarak ilişki içerisindeki konumu konusunda kafa karışıklığı yarattığını ifade etmiştir:

Benim kendimi değiştirmem gerekiyordu bir şeyler için. Ama değişmemle itham ediliyordum. Ben değiştiğime inanıyordum. Yine bir gün ben bu ayrılık sürecinde oturup 10 sayfa falan soru cevap şeklinde “Şunu bilerek mi yapıyorum? Bilinçli mi yapıyorum yoksa onu sinir etmek için mi yapıyorum.” Çünkü o bir şeyleri onu sinir etmek için yaptığımı iddia ediyordu. Ben öyle olmadığını söylüyordum ama o onun için inandırıcı olmuyor. Kendimden şüphe ediyordum.

Öte yandan, ilişkiyi bitirmeyi zorlaştıran bariyerlerin yalnızca içsel kaynakların tükenmesiyle ilgili olmadığı da pek çok katılımcı tarafından altı çizilen bir diğer nokta olmuştur. Görüşmeye katılan kadınlar, partnerlerinin kısıtlayıcı tavırları nedeniyle sosyal çevrelerinden uzaklaştıklarını ve zaman içerisinde dış dünya ile ilişkilerinin azaldığını belirtmişlerdir. Bazı katılımcılar nadiren destek aradıkları anlarda mağdur suçlayıcı tavırlarla karşılaştıklarını ve arkadaşları tarafından yalnız bırakıldıklarını ifade etmişlerdir. Tüm bu deneyimler, şiddet içeren ilişkiden çıkmayı zorlaştıran faktörlerin yalnızca içsel kaynakların azalması ile değil, aynı zamanda dışsal kaynakların tükenişi ya da yokluğuyla da ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Zaman içerisinde otonomi ve motivasyonlarını kaybeden kadınlar içe çekilmekte ve dış dünyada sosyal bir özne olarak var olmayı bırakmaktadırlar. Örneğin Yeliz yaşadığı süreci şu şekilde aktarmıştır:

Diyelim arkadaşlarımla yemek yiyorum. Bana mesaj atıyor: ‘Neden şu an benimle değilsin, neden bana haber vermedin? Benimle yiyebilirdin, yemeğini yiyip çalışmana devam ederdin. Arkadaşların senin için çok önemli, ben senin için onlar kadar önemli değilim.’ Bu tarz şeyler söyleyip duruyordu. Şimdi bile o anları hatırladıkça öfkeleniyorum.

Benzer şekilde İnci de eski erkek arkadaşının kısıtlayıcı davranışlarının “benliğini kaybetmesine” yol açtığını aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

İlk iki ay erkek arkadaşım bana karşı çok iyiydi. Üçüncü ayımızda yavaş yavaş arkadaşlarımı kaybetmeye başladım. Dördüncü ayda yanımda sadece o (eski partner) kalmıştı, hayatımda ondan başka kimse kalmamıştı. Hayatımdaki herkesi uzaklaştırarak beni kendine bağımlı hale getirdi. Sadece onun istediklerini yapıyorduk, sadece onun ihtiyaçları vardı. O ne istiyorsa yapıyorduk. Sürekli sadece onunla olmamı ve benim çevremde de yalnızca kendisinin olmasını istiyordu.

Partnerlerinin kısıtlayıcı davranışlarına rağmen görüşme yapılan her kadın arkadaşlarından sosyal ve duygusal destek istedikleri dönemler olduğunu ifade etmiştir. Katılımcılara göre, arkadaş çevreleri ilk olarak yardım etmeye çalışmasına rağmen partnerlerinden ayrılmadıkları gerekçesiyle zaman içinde destek vermeyi bırakmıştır. Genç kadınlar kimi arkadaşlarının şiddete maruz kalmalarından dolayı kendilerini suçladığını ve bu tavrın kendilerini daha da “yalnız” hissetmelerine sebep olduğunu vurgulamışlardır. Örneğin İdil yakın arkadaşlarının kendisini suçlayan tavırlarını aşağıdaki şekilde aktarmıştır:

Erkek arkadaşım ile bir problem yaşadığımda en yakın arkadaşlarıma ağladım, olan biteni anlattım. Problemlerimi en kırılğan halimde onunla paylaştım. Onun (en yakın arkadaş) bana psikolojik olarak iyi geldiğini yardımcı ettiğini düşünüyordum. Ama sonradan arkamdan konuştuğu ortaya çıktı, başıma gelenlerin sorumlusu benmişim. Ben bunu arkadaşlığımız bittikten bir yıl sonra öğrendim. Benim ruhsal hasta olduğumu, erkek arkadaşımı tükettiğimi, problemlere sebep olanın her zaman ben olduğunu söylüyormuş.

Katılımcılar benzer bir yalnızlaşma sürecinin annelerinin de başından geçtiğini özellikle vurgulamışlardır. Neredeyse her katılımcı annelerinin “aslında güçlü bir kadın” olduğunu ancak babaları tarafından sistematik olarak güçsüzleştirildiğini sıklıkla vurgulamıştır. Ayrıca, annelerinin şiddet içeren evlilik ilişkisini sonlandırmasının önündeki önemli engellerden birinin destek kaynaklarının azalması olduğunu belirtmişlerdir. Psikolojik şiddete maruz kaldıklarını anneleriyle paylaşmadıklarını ifade eden katılımcılar, ebeveynlerinin “kendi problemleriyle” meşgul olduğunu ve kendilerine destek sağlayacak durumda olmadığını da aktarmıştır. Derya genç bir kadın olarak annesinden destek alamamasını “tehlikeli sulara yüzmek” (katılımcı burada riskli romantik ilişkilerde bulunmaya işaret etmektedir) olarak adlandırmış, öte yandan annesinin de sosyal çevresi tarafından desteklenen bir kadın olmadığına dikkat çekmiştir:

Zaten ailesiyle hiç görüşmüyordu ki. Çünkü babam, annemin üzerine olan bir evi noter yardımıyla bütün ailesinin haklarına gasp ederek satmış. Daha çok para gelsin diye. Annemle birlikte araba almışlar. Bir tatil köyünde 3 ay 4 ay boyunca bu parayı harcamışlar kuruş kalmayacak bir şekilde. 2 katlı bir evin parası. Ailesi daha çok bu yüzden anneme düşman olmuş. Öncesinde yine çat pat görüşüyorlarmış ama ortaya bir para meselesi çıktığında hakları gasp edildiğinde anneme iyice sırtlarını dönmüşler.

Benzer şekilde, Ebru da annesinin “kaybolup gitme” sürecini ve ilişkilerindeki “kopukluğu” aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

Ama zaten annemin bir iki arkadaşı var. O da babamın arkadaşlarının eşleri. Çok sosyal bir çevresi yok. Bir kere çalışmaya başlamıştı biz küçükken. Sonra işte bıraktırdı ona bir şekilde işi. İşte ‘Olmuyor, çocuklar evi çeviremiyor’ diye. Aslında annem hastanede çalışıyordu. Temizlik işleriyle ilgileniyordu falan ama iyi hissediyordu yani. Öyle hatırlıyorum. Annem çalışmayı sevmişti. Annem çalışkan bir kadındır çünkü bayağı böyle... Şimdi yaşamıyor gibi açıkçası. Benim de iletişimim annemle zayıf açıkçası. Ama ben annemi o durumun içinde kayboldu gitti gibi görüyorum.

Katılımcılar tarafından yukarıda ifade edilen tüm bu deneyimler ev içi şiddete maruz kalan annelerin zaman içinde özgüvenlerini ve otonomilerini yitirdiğine ve içsel ve dışsal kaynaklarının azalması sonucunda şiddet döngüsünden çıkmakta zorlandıklarına işaret etmektedir. Benzer şekilde, görüşme yapılan genç ka-

dınların da psikolojik kaynaklarının şiddetin bir sonucu olarak tükendiği ve kendilerini eski partnerlerine bağımlı hissettikleri görülmektedir. Anneleri gibi sosyal çevreleri tarafından yalnız bırakılan bu kadınlar, çekirdek aile üyelerinden ve arkadaş çevrelerinden destek görememekte ve buna bağlı olarak şiddet döngüsünden çıkmakta zorlanmaktadır. Bu bağlamda, psikososyal kaynakların şiddet maruziyetine bağlı olarak tükenmesi her iki kuşaktan kadının da şiddet döngüsünden çıkmak için gerekli içsel ve dışsal kaynaklara erişimlerinin önündeki önemli bir bariyer olarak değerlendirilmiştir.

3. Toplumsal Cinsiyet Rollerinde Temelinde “Normalleşen” Bir Yakın İlişki Döngüsü

Yapılan görüşmeler şiddetin, katılımcıların hem kök hem de geniş ailelerinde yaygın olarak deneyimlenen ve “olağan” olarak algılanan bir yaşantı olduğuna işaret etmektedir. Katılımcıların anneleri yalnızca kendi evliliklerinde değil, kök ailelerinde de babaları ve erkek kardeşleri tarafından fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kalmışlardır. Anneler, cinsiyet eşitsizliklerinin günlük pratikleri yoğun olarak şekillendirdiği ataerkil ailelerde büyümüşdür. Babalar ise benzer şekilde şiddetin bir erkek ayrıcalığı olarak addedildiği kök ailelerden gelmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda, cinsiyet eşitsizliklerinin şiddetin kuşaklararası aktarımında etkili olduğu ve kadının erkek karşısındaki pozisyonuna yönelik temsilleri önemli ölçüde şekillendirdiği sonucuna varılmıştır. Annelerin kendi kök ailelerinde temel olarak ev ve bakım işlerinden sorumlu tutulduğu (örn., yaşlı bakımı, ev temizliği, yemek yapma ve kardeşlere ebeveynlik yapma) ve bu sebeple de eğitim hayatlarına devam edemedikleri görülmektedir. Örneğin İdil, annesinin bir kız çocuğu olarak kök ailesinde kendisine dayatılan rollerin hayatını şekillendiriş biçimini şöyle detaylandırmıştır:

Annemler küçükken, anneannem baskın bir karaktermiş. Eli maşalı olarak nitelendirilebilirmiş. Otoriter ve sertmiş. Çocuklarını küçük yaştan itibaren el işlerine falan yönlendirmiş. Ama o zamanlar herkes bunu yaptığı için normal karşıyorlar bunu. Bizim günümüz normallik şartlarıyla kıyaslamıyorum. O zamanlarda küçük yaşlarda sorumluluklar yüklenmiş. Annem okumaya devam etmek istemiş ama evdeki sorumlulukları nedeniyle okula devam edememiş. Kız kardeşleriyle beraber evi hep çekip çevirirlermiş. O zamanlar bir de yaşam şartları daha zormuş. Çamaşırdan bulaşığa... Çok küçük yaşlarda başlamışlar yani bunlara. Eğer şiddet olarak tanımlayabileceksek bunlar da var.

Ayrıca katılımcılar, babalarının kök ailelerinde de fiziksel ve psikolojik şiddetin yaygın bir yaşantı olduğunun, öte yandan, erkek olmanın ev içinde daha ayrıcalıklı bir konumu beraberinde getirdiğinin altını çizmişlerdir. Örneğin Derya, anne ve babasının kök ailelerinde süregelen şiddet örüntüsünü aşağıdaki şekilde aktarmıştır:

Anne tarafı çok baskın bir aile. Babası erken yaşta kanserden ölmüş. Annem daha 9 yaşındaymış. Abileri büyümüş annemi. Çok fazla şiddet uygulamışlar. Canları

sıkıldıkça vuruyorlarmış diyebilirim. Asla saygısızlığa gelemeyen insanlarmış. Annemin annesi çok anlayışsız bir kadıymış. Kesinlikle annemin yemesine, içmesine, gezmesine müsaade etmezmiş. Abileri de öyle. Şiddet konusunda annem bir şey daha anlatmıştı hatta. Bir gün annem tığ ile el işi yaparken abisi demiş ki çay doldur. O da senin yanında çaydanlık kendin doldur dedi diye abisi bir tane tekme atmış. Tığ annemin gözüne girmiş. Düşünün bunu yaşadığında annem daha 16-17 yaşlarındaymış. Babam çok rahat büyümüş, çok çok rahat. Babaannemin tek oğlu olduğu için babam, varını yoğunu babam için harcamış. Kendisine eşinden kalan evleri, tarlaları hatta maaşını her şeyini babam için vermiş. Babam yani çok rahat büyümüş ve evlendikten sonra da aynı rahatlığı devam etti, kendini hiç bozmadı hem de hiç. Dedem agresif bir insanmış ama. Babaannemi çok fazla dövmüş. Hatta babam anlatırdı. Sazı falan kafasında kırarmış. Babam top oynadığı zaman babamı da dövmüş. Babamın top oynamasını hiç istemezmiş.

Kök ailelerinde hâlihazırda cinsiyet temelli ayrımcılığa ve şiddete maruz kalan annelerin, kendi evliliklerinde uğradıkları şiddeti evliliğin olağan bir parçası olarak içselleştirmiş olabilecekleri katılımcılar tarafından sıklıkla vurgulanmıştır. Aslında “güçlü kadınlar” olarak nitelendirilen annelerin, toplumsal ve ailesel mecralarda kadına biçilen “boyun eğici” rol ve diğer toplumsal cinsiyet rolleri sebebiyle ev içi şiddet döngüsünden çıkmakta zorlandıkları anlaşılmaktadır. Erken yaşlardan itibaren direkt ya da dolaylı olarak şiddete maruz kalan ya da tanıklık eden genç kadınlar şiddetin hem kendileri hem de anneleri için zaman içerisinde “normalleştiğini” belirtmişlerdir. Örneğin Ebru annesinin uğradığı psikolojik şiddetin farkında olmadığını alışkanlık ve mecburiyet temelinde açıklamıştır:

Bence annem ne olduğunun hiç farkında değil. Çünkü Karadeniz’de dağlık her yer, orada büyümüş. Dağ başında bir köyde. Sonra bir anda doğduğu büyüdüğü yerden kopuyor Ankara’ya geliyor. Bambaşka gelenekler bambaşka şeyler. Karadeniz’deyken daha rahat bir kadıymış aslında. Babamın ailesi daha baskıcı, daha kötü davranıyor. Burada işler tersine dönüyor. Annem bunun içinde... Annem de şey yapamıyor yani... Annem git gide tepkisizleşti. Çok alışmış, kendince inandığı o mecburiyetin verdiği his sebebiyle. Mutsuz falan görmüyorum annemi. Çok alışmış, kendince inandığı o mecburiyetin verdiği his sebebiyle.

Katılımcılara göre ebeveynlerinin yetiştirildiği kültürlerde dayak/darp görece somut bir şiddet eylemi olarak tanımlanmasına karşın, psikolojik şiddet kategorisindeki davranışlar hâlihazırda evliliklerin olağan bir bileşeni olarak görülmekte, söz konusu bu algı da kadının maruz kaldığı psikolojik şiddeti kanıksamasının temelini oluşturmaktadır. Örneğin, İdil annesinin çocukluğundan itibaren cinsiyet temelli ayrımcılığın normalleştirildiği bir çevrede büyüdüğünü, bu nedenle evliliğindeki psikolojik ve fiziksel şiddet döngüsünü içselleştirdiğini düşündüğünü aktarmıştır:

Mardin’de bence şiddet üstü kapatılan bir şey. Çok fazla dillendirilen ve farkında olunan bir şey değil bence. Şiddet bence fiziksel olarak nitelendiriliyor. Sadece fiziksel olarak nitelendirildiği her kadına el kalkmasa da yaşadığım yerde de dünyada da bir şiddet söz konusu bence.

Ama kadınlar bunun farkında değiller. Parasız kalıyorlar, olsun diyorlar. Yuvam bozulmasın, kocam benim başımda dursun diyorlar. Ekonomik şiddet olduğunun farkında varmadan hayatlarına devam ediyorlar. Kısıtlanıyorlar, sokağa çıkamazsın, bunları giyemezsin deniliyor. Kadın bunun farkında değil. Kadın bunu eşim beni seviyor. Beni sevdiği için koruyor, kolluyor diyorlar. Annem de sanırım böyle. Şimdi şöyle... Annem gördüğü ilk şiddette boşanmamış. Bunu belirli aralıklarla, belirli yıllarla yani bir süreç içerisinde yaşamış bunu. Dayak yer yemez boşanmamış. Toplumun, çevrenin, geniş ailenin “Yapma kızım, etme kızım, yuvandır, çocuğun var, yuvan dağılır.” vb. gibi sözleri ile geri döndüğünü düşünüyorum.

İdil’in anlatısını destekler şekilde Derya da annesinin ev içi şiddet deneyimindeki pozisyonlanmasını toplumsal olarak kadına yüklenen “fedakârlık” ve “annelik” rolüyle açıklamıştır: “Annemin fedakarlıkları çok bariz diyebilirim. Babam hiç fedakârlık yapmazdı. Hatta cebinde yüklü para olduğunda gelmezdi eve. Çünkü annem nasılsa kazanıyordu, annemde hiç bitmiyordu para ve veriyordu. O öyle düşünüyordu diyebilirim. Annem için de bu sıradanlaşmıştı.”

Benzer şekilde genç kadınlar, psikolojik şiddet gördükleri eski ilişkilerindeki konumlarını da toplumda kadınlığa atfedilen çeşitli özellikler çerçevesinde açıklamışlardır. Katılımcıların bir kısmı eski partnerlerinin şiddet içeren davranışlarına rağmen ilişkilerini “sevgi ve güvenlik ihtiyacı” sebebiyle devam ettirdiklerini vurgulamışlardır. Çocukluklarında ev içi şiddete maruz kalan ve “korunmasız” hisseden genç kadınlar, eski partnerlerinin kısıtlayıcı ve tehdit içeren davranışlarına karşın kendilerini güvende ve sevilmiş hissettirdiğini vurgulamışlardır. Benzer şekilde, “fedakâr”, “şefkatli”, “sessiz” ve “empatik” olmanın maruz kaldıkları şiddeti “yok saymalarına” neden olmuş olabileceği katılımcıların anlatıları temelinde ortaya çıkan bir diğer tema olmuştur. Örneğin Beliz, maruz kaldığı psikolojik şiddete rağmen eski ilişkisinde kendisini tutan dinamiği “yardım eden/bakım veren” pozisyonu temelinde açıklamıştır:

Bizim ilişkimizdeki diğer dayanaklar eksikti sanki. Yani evet şefkat vardı ama şefkat çok ön plandaydı. O yüzden de romantik ya da çekim konusunda hissiyatımız git gide azalmıştı. Burada da o bana atfettiği için ve kendi kişiliğim açısından kendimi hep yardım eden pozisyonunda bulabiliyorum. Yani bu mesela arkadaşlık ilişkilerimde de olabiliyor. Verme konumundayım sanki ya da dinleyici konumundayım. Bana yardım edin gibi isteme konumunda değil de daha çok ben bir yardım ediyim konumundayım. Bir düzeltelim falan. Senin neyin var? Nasılsın? gibi şeyleri daha çok ben soruyorum gibi hissediyorum. O yüzden benim kişiliğime de daha uygun gibi. Belki onu o yüzden tutmuşumdur ya da ben kendimi o şeye sokmuşumdur.

İnci ise babasının saldırgan davranışlarının hedefi olmamak için sessiz kalmayı tercih ettiğini ancak bu pozisyonun eski ilişkisinde hakkını aramasını engellediğini ifade etmiştir:

Ben sessiz kalmayı tercih ediyordum. Ben genelde or-

tamlarda eğer çok samimi değilsem ya da mesela gerçekten çok iyi anlaşıldığımı düşünmüyorsam düşüncelerimi o ortamda çok rahatça ifade etmem. Yani edemem. Konuşmam. Bana söz hakkı verilmediği sürece ben böyle atılıp konuşmam. Zamanında da nasıl konuşacağımı, nasıl davranacağımı bilmediğimden dolayı, o yaşadığım olaylara nasıl tepki vereceğimi bilmediğimden dolayı, hep sustuğumdan dolayı, ben yetişkinliğimde de hep sustuğumu düşünüyorum. Çok fazla sustuğumu düşünüyorum. Konuşmam gereken yerlerde de sustuğumu düşünüyorum.

Son olarak katılımcılar, çocukluklarından itibaren maruz kaldıkları ev içi şiddetin, şiddete bakış açılarını ve şiddet karşısında bir kadın olarak konumlarını ve rollerini etkilediğinin altını çizmişlerdir. Annelerinin ev içi şiddete rağmen ilişkide kalmasını eleştiren kadınlar, kendilerini eski yakın partnerleri karşısında anneleri ile çok benzer bir pozisyonda bulduklarını aktarmışlardır. Şiddetin olağan bir ilişki döngüsü olarak algılandığı ailelerden gelen genç kadınlar, erkek arkadaşları tarafından maruz bırakıldıkları davranışların aslında psikolojik şiddet olduğunu kavramakta zorlandıklarını anlatmışlardır. Örneğin Derya, erkek arkadaşının kendisine sürekli küfredmesini kanıksamasının babasının şiddetiyle yakından ilişkili olduğunu dile getirmiştir:

Mesela babam biz küçükken yemek yapar bizi sofraya çağırırdı. Bu olabilir. Küfür belki olabilir. Küçükken babam bana, anneme küfredtiği için büyüdüğüm zaman birinin küfredmesi, babam da bana küfrediyordu diyorum. Ya halbuki küfretmek bir insanı daha özellikle belli bir yaşı geçtikten sonra ikili ilişkideyken, aşağılamakmış küfretmek. Bunu bir süre sonra anlıyor insan. Ya ben zaten bu kadına ne yaparsam yapayım benim yanımda kalır. Söveyim sayayım diye düşünüyörlarmış. Ben bunu geç öğrendim.

Özetle, psikolojik ve fiziksel şiddet görüşme yapılan kadınların kök ve geniş ailelerinde tekrar eden bir ilişki döngüsü olarak karşımıza çıkmıştır. Toplumsal cinsiyet rolleri temelinde aile ilişkiseliliğinin olağan bir bileşeni haline gelen psikolojik şiddet katılımcılar tarafından da eski yakın partner ilişkilerinde maruz kaldıkları ve fark etmekte güçlük çektikleri bir yaşam olayı olarak aktarılmıştır. Uzun yıllar doğrudan ya da dolaylı olarak şiddete maruz kalan her iki kuşaktan kadının, toplumsal cinsiyet rolleri ve fırsat eşitsizlikleri nedeniyle bu ilişkilerden çıkmakta zorlandıkları ve uğradıkları şiddeti kadınlık temelinde içselleştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

4. Bir Baş Etme Stratejisi Olarak Kendine ya da Şiddet Uygulayan Partnere Zarar Verme

Katılımcıların anlatıları temelinde ortaya çıkan bir diğer önemli tema ise şiddete maruz kalan kadınların kendilerine ya da şiddet uygulayan partnere yönelik zarar verici davranışları olmuştur. İntihara teşebbüs, keskin bir aletle vücuda kesik atma, alkol/madde kötüye kullanımı, yemek yememe, kendine tokat atma ve kendini banyoya kilitleme şeklinde detaylandırılan kendine zarar verme davranışlarının partnere yönelik

farklı motivasyonlarla gerçekleştirildiği görülmektedir. Benzer şekilde süregelen şiddetin kadını tepkisel ve saldırgan hale getirdiğini vurgulayan kadınlar, zaman içerisinde partnerlerine fiziksel saldırıda bulunarak şiddet döngüsünü durdurmaya ve partnerlerini korkutmaya çalıştıklarının altını çizmişlerdir.

Eski romantik partnerleri tarafından baskı altına alınan ve susturulan kadınların, çeşitli biçimlerde kendilerine zarar vererek haklılıklarını kanıtlamaya, kendilerini ifade etmeye ve maruz kaldıkları şiddeti sonlandırmaya çalıştıkları anlaşılmaktadır. Kimi katılımcılar bedenlerine zarar vererek psikolojik şiddetin etkilerini şiddet uygulayan partnerin gözünde “somutlaştırmak” istediklerini belirtmişlerdir. Eski partneri tarafından banyoya kilitlendiğini vurgulayan İdil, kendine zarar vererek görülmeye çalıştığını aşağıdaki gibi açıklamıştır:

Biz tartıştığımız zaman beni kitlerdi. Yani şöyle kitlerdi. Art arda o kadar çok şey söylerdi ki ben bir süre sonra ne söyleyeceğimi bilemez hale gelirdim. Cevap vermezdim. Cevap veremedikçe hırçınlaşırdım. Çünkü anlaşılmazdım. Çıkmaza girerdim. Suçlanırdım, yargılanırdım. İfade edemedikçe hani bir tabir vardır ya damara basmak. Damarıma basıldıkça bir yerden sonra mesela bir şeyleri fırlatır atardım o tartışma bitsin diye. Ayrıca kendime zarar verirdim kendimi ifade edemediğim için. Yani bir süre sonra öyle bir çıkmaza girerdim ki beni duyabilsin beni anlayabilsin diye dikkat çekebilmek için ben kendime zarar verirdim. Ya kendime vururdum beni anlasın diye. Oluyor ya cinnet geçiren insan kendini yolar. Bir cinnet geçirme gibi bir şey olurdu. Ya da daha farklı bir şekilde kendime zarar verirdim. O durumda susuyordu.

İlişkisinde iki yıl boyunca psikolojik şiddete maruz kaldığını belirten İnci, intiharın kendisi için şiddet döngüsünü sonlandırmanın tek yolu olduğunu aktarmıştır. Uzun süren psikolojik şiddet nedeniyle depresif belirtiler, madde kötüye kullanımı ve yeme bozukluğu yaşadığını ileten İnci deneyimlerini aşağıdaki şekilde detaylandırmıştır:

Depresyon, “ben ne yapacağım?” karamsarlığı, kendini boğma yani sürekli kendi düşüncelerinin içinde takılıp kalma. Çünkü bugüne kadar olan bir düzenin vardı ve kendi düzenini kendin lak diye değiştirdin. İnsan bir boşluğa düşüyor. “Şimdi ne yapacağım?” boşluğuna... O gün başlayan depresyonum intiharıma kadar devam etti, hiç bitmedi. Öyle ki 20 kiloya yakın kilo verdim. Küçük bir iskelet gibi etrafta dolaşıyordum. Günde sadece 1 öğün yemek yiyordum. O da sabah 9’da aşağıdan aldığım poğaçaydı. 1 tane ice tea içiyordum mangolu. 3 paket de sigara içiyordum ve uyuşturucu da kullanıyordum. Ama kötü olan oydu... Evet tanrı kompleksi. Her şeyi o yapabilir. Her şey onun. Herkesi manipüle edebilir. Öyle manipülatif bir insandı ki... Bu olay yaşandı, ertesi gün annemi aramış. “Ben kızımızı dövmedim. O hayaller kuruyor.” diye. O kadar kilo vermişim, gözlerimin altı mosmor. Hiçbir şekilde onda sıkıntı yok, sıkıntı yine de bende. Yani bunu yaşatanda değil. Şimdi hayatınızda bir tanrı var ve siz onun kölesi gibisiniz. Bir hafta boyunca o tanrıdan uzaksınız. İnsan kendini hiçmiş gibi hissediyor. Yaşama sebebi yokmuş gibi, boşluk gibi. Yalanlarla dolu bir hayatta gibi. Bu hayat için fazla iyi

gibi. Önce 12. kattan dışarı atlamaya çalıştım direkt pencereyi açıp. Çok içkiliydim zaten. Arkadaşım tuttu beni. Ertesi gün benim ağır ilaçlarım vardı uyku ilaçlarım, onların hepsini yuttum. İntihar etmeye çalıştım... Çıkmak için ölmeye karar vermem gerekiyordu. Yeniden doğmam gerekiyordu.

Derya ise erkek arkadaşının yakın bir kız arkadaşıyla flörtleştiğini anladığı bir gün “sinir krizi” geçirdiğini ve tepkilerinin erkek arkadaşını korkutarak “geri adım” atmasına neden olduğunu şu şekilde aktarmıştır:

Sonra arkadaşşıma yavrum, bebeğim, kardeşi yaşındaki kıza bu şekilde hitap etmesi beni çok sinirlendirmişti. O zaman farkına varmamıştım ama benim arkadaşşımda da varmış baya bir şeyler. İnsan arkadaşşıma yakıştıramadığı için hiç beklemiyor ama. Sinir krizi geçirmişim. Kendimi yerden yere atmışım. Erkek arkadaşşıma da çok ciddi anlamda fiziksel saldırmış oldum. Ambulans çağırdılar. Beni ambulansa bağladılar. Hastaneye götürdüler. Sakinleştirici iğne vurdular. Bir bakıyorum kız arkadaşım bana temiz kıyafet göndermiş. Erkek arkadaşım hastanede başımda dikilmiş, yanımda olmuş. Onlar da geri adım atmış oldu. Çünkü erkek arkadaşım durumundan korkmuş.

Derya’nın anlatısında da görüldüğü üzere, bazı katılımcılar eski partnerlerine fiziksel olarak saldırarak maruz kaldıkları şiddetle baş etmeye çalıştıklarını dile getirmişlerdir. Bu bağlamda, partnere yönelik saldırgan tavırların öfke ifadesi ile yakından ilişkili olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca, genç kadınlar şiddet ortamında yetişmiş olmanın şiddete maruz kalan kadını zaman içinde saldırganlaştırdığını ifade etmişlerdir. Örneğin Beliz eski yakın partner ilişkisindeki süregelen psikolojik şiddetin öfke kontrolünü kaybetmesine ve partnerinin kendisini suçlamasına neden olduğunu anlatmıştır:

Alkol alıp ne olduğunu hatırlamadığım geceler oluyordu. Bu iki gecede partnerime fiziksel şiddet uyguladığımı söylemişti. Birinde kumandayı kafasına fırlattığımı biliyorum ve bu çok saçma sapan bir durumdandı. Ben şey diye düşünüyorum. O zamana kadarki birikmişlikler, öfke ve şeyler orada çıkıyordu dışarı, çok saçma sapan bir sebepten. Sonra mesela bir keresinde kafasına kumanda atmışım. Bir diğerinde de tekme attığımı söylemişlerdi. Bunları hiçbirini hatırlamıyorum bu arada. Ertesi gün hepsini öğrendim. İkisini de arkadaşlarının yanında yapmışım yani kendime hiç yakıştıramadığım, hatta kendime sen ne yapıyorsun noktasında oluyordum. Kendimi çok suçladım. Hani diyorum bu ne? Ben ne düşünüyorum ne yapıyorum? gibi. Hem bunun içinden çıkmak istiyorsun hem de kendini şiddet uygulayan konumunda buluyorsun. Benim için garip zamanlardı aslında. Bu şekilde baş ediyordum sanırım. Onun da canımı yakıyordum yani.

Tüm bu anlatılar temelinde, genç kadınların kendilerine zarar vererek ve/ya şiddet uygulayan partnere fiziksel olarak saldırarak maruz kaldıkları psikolojik ve fiziksel şiddetle baş etmeye çalıştıkları anlaşılmaktadır. Şiddet döngüsünde sıkışmış hisseden kadınlar uzun süre farklı yolları denemelerine karşın partnerleri tarafından anlaşılmadıklarını, bunun sonucu olarak depresif, öfkeli ve umutsuz hissettiklerini dile getir-

mişlerdir. Bu bağlamda, kendilerine ya da partnerlerine zarar verme davranışının son çare olarak kimi zaman öz savunma kimi zaman ise şiddet uygulayan partneri durdurmak/korkutmak/geri adım attırmak için gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır.

TARTIŞMA

Bu araştırma anneleri ve kendileri yakın partner şiddeti görmüş kadınların öznel deneyimlerini psikososyal bir bakış açısıyla anlamak ve psikolojik yakın partner şiddetinin kuşaklararası aktarımında rol oynayan bireysel ve ailesel mekanizmaları incelemek amacıyla yürütülmüştür. Katılımcılardan elde edilen verilerin YFA ile incelenmesi sonucu ortaya çıkan tüm temalar birlikte değerlendirildiğinde, psikolojik yakın partner şiddetinin çok katmanlı bir toplumsal sorun olduğu ve bu şiddet türünün aktarımını incelerken bireysel, ailesel ve toplumsal faktörlerin döngüselliklerinin bir bütün olarak ele alınması gerektiği anlaşılmaktadır. Uygulanan biçimi ve etkileri açısından daha örtük olarak gerçekleştirildiği anlaşılan psikolojik şiddet eylemlerinin kadınlar tarafından özgül bir şiddet türü olarak değerlendirilmesinin zor olduğu ve çoğunlukla bu şiddet tipinin diğer şiddet türleriyle birlikte ortaya çıktığı görülmektedir. Kronik psikolojik şiddet maruziyetine bağlı olarak psikososyal kaynaklarının zayıflaması her iki kuşaktan kadın için de şiddet döngüsünden çıkmayı zorlaştırmaktadır. Ayrıca, Sosyal Öğrenme Kuramının temel sayıltıları ile tutarlı olarak sonuçlar, erken yaşlardan itibaren babalarının annelerine yönelik psikolojik şiddetine tanıklık eden kadınlar için psikolojik şiddet ve kadının şiddet karşısındaki pozisyonunun öğrenilmiş ve içselleştirilmiş olduğuna işaret etmektedir. Şiddetin ilişkilerin olağan bir bileşeni olarak var sayıldığı kök ailelerden gelen kadınlar, kimi zaman maruz kaldıkları şiddetle kendilerine zarar vererek ya da fail pozisyonuna geçerek de baş etmeye çalışmaktadır. Aşağıda her bir üst tema, alanyazındaki güncel bulgular ve ilgili kuramsal açıklamalar temelinde detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

1. Psikolojik ve Fiziksel Şiddetin Birbirine İçkin Yapısı

Görüşme yapılan genç kadınlar hem kendilerinin hem de annelerinin maruz kaldığı psikolojik şiddetin örtük ve açık biçimde uygulanan pek çok saldırgan davranış içerdiğine dikkat çekmiştir. Görüşmelerde fiziksel şiddet öyküsüne yönelik sorular sorulmamasına karşın, katılımcıların aile içi şiddet yaşantılarını temel olarak fiziksel saldırganlık içeren davranışlar temelinde açıkladıkları görülmüştür. Psikolojik şiddet eylemlerini tanımlarken zorlanan katılımcılar, özellikle görüşmelerin başında fiziksel ve psikolojik şiddet yaşantılarını ayırt etmekte güçlük çekmişlerdir. Katılımcıların anlatılarında gözlemlenen bu geçişliliğin psikolojik şiddet olgusunun kavramsallaştırılması ve ölçümüne yönelik alanyazın tartışmalarıyla yakından ilişkili olduğu düşünülmektedir (Heise ve ark., 2019). Psikolojik şid-

det en genel tabiriyle fiziksel saldırı dışındaki şiddet davranışlarını içermektedir. Öte yandan, yakın ilişkilerde fiziksel saldırganlık dışında kalan şiddet eylemleri oldukça farklı biçimlerde kendini göstermektedir. Geçmiş araştırmalarda psikolojik yakın partner şiddeti temel olarak aşağılama ve tehdit ile sınırlandırılırken (Lee ve ark., 2014), güncel yaklaşımlar bu şiddet türüne dahil olan davranışların çok daha kapsamlı ele alınması gerektiğine dikkat çekmektedir (Heise ve ark., 2019). Bu bağlamda, psikolojik ve duygusal olarak zorlayıcı, sınırlandırıcı ve güç hiyerarşisi kurmayı hedefleyen ve fiziksel saldırganlık dışında kalan her türlü saldırgan eylem psikolojik yakın partner şiddeti kapsamında değerlendirilmeye başlanmıştır (örn., partneri takip etmek, kıskançlık, şahsi telefonun kontrol edilmesi gibi) (Cascardi ve ark., 2020; Temple ve ark., 2016). Tüm bu bilgiler ışığında, görüşme yapılan kadınların psikolojik şiddet içeren eylemleri ayırt etmede zorlanmalarının bu şiddet türüne dahil olan davranışların örtük ve muğlak yapısı ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir (Shepherd-McMullen ve ark., 2015). Ayrıca, fiziksel saldırganlığın etkilerinin daha görünür olmasının ve fiziksel şiddet içeren anıların yoğun duygusal çağrışımlara neden olmasının da elde edilen bulguları açıklayabileceği düşünülmektedir (Follingstad, 2007).

Genç kadınların ebeveynleri arasındaki ilişkide psikolojik ve fiziksel şiddet eylemlerinin döngüsel olarak birbirini beslediği ve süregelen psikolojik şiddetin fiziksel saldırganlıkla iç içe geçtiği gözlemlenmiştir. Babaların istisnasız olarak fiziksel saldırganlık ile eşleri üzerinde tahakküm sahibi olmaya çalıştıkları anlaşılmaktadır. Söz konusu örüntü genç kadınların romantik ilişkilerinde daha örtük bir şekilde olsa da tekrar etmektedir. Eski ilişkilerindeki baskın şiddet türünün psikolojik saldırganlık olduğunu aktaran kadınlar, psikolojik şiddet eylemlerinin kimi zaman fiziksel saldırganlığa dönüştüğünü dile getirmişlerdir. Elde edilen bu bulguların psikolojik ve fiziksel şiddetin yakın ilişkilerdeki karşılıklı bağımlı yapısı temelinde açıklanabileceği düşünülmektedir (Cascardi ve ark., 2020). Yakın partner ilişkilerinde birden fazla istismar türünün eş zamanlı olarak deneyimlenmesi oldukça yaygındır. Güncel araştırmalar, fiziksel şiddetin özellikle psikolojik istismar ile yakından ilişkili olduğuna işaret etmektedir (Hacıaliefendioğlu ve ark., 2021). Ayrıca, psikolojik şiddetin fiziksel şiddetin öncülü olarak kabul edildiği ya da psikolojik şiddetin zaman içerisinde fiziksel saldırganlığa zemin hazırladığını vurgulayan araştırma bulguları da söz konusudur (Dugal ve ark., 2018; Lövestad ve ark., 2017; Sánchez-Prada ve ark., 2020). Bu bağlamda, fiziksel ve psikolojik şiddet eylemlerinin kavramsal olarak farklılaşmasına karşın birtakım bireysel ve ilişkisel risk faktörleri temelinde benzerlik taşıdıkları sonucuna ulaşılmaktadır (Cascardi ve ark., 2020). Bu bulguyu destekleyen güncel çalışmalar çatışmalı iletişim örüntüleri ve alkolizmin psikolojik şiddetin fiziksel saldırganlığa dönüşmesini kolaylaştırdığına ve fiziksel şiddetin yıkıcı etkilerinin

psikolojik şiddetin varlığında arttığına işaret etmektedir (Cascardi ve ark., 2020; Hammett ve ark., 2021).

2. “Kapana kısılmıştı(m)”: Psikososyal Kaynakları Tükenen Kadınlar

Yarı-yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen verilerin YFA ile analizi sonucunda ortaya çıkan bir diğer temanın ise yakın partner psikolojik şiddetine maruz kalan genç kadın ve annelerin psikososyal kaynaklarının kademeli olarak tükenmesiyle ilişkili olduğu görülmektedir. Her iki kuşaktan kadının da kronik aşağılanma, eleştirilme ve kısıtlanma sonucunda kendilerine ve karar verme becerilerine olan güvenlerini kaybederek partnerlerine bağımlı hissettikleri anlaşılmaktadır. Özellikle sosyal hayata katılımın kısıtlanmasının kadınların şiddet döngüsünden çıkmasını zorlaştırdığı ve iki kuşaktan kadının yakın partner şiddeti karşısında dayanışmasının önünde önemli bir engel oluşturabileceği görülmektedir. Yakın partner şiddetinin psikososyal sonuçları uzun yıllar boyunca fiziksel şiddetin görünür etkileri temelinde ele alınmıştır (Rogers ve Follingstad, 2014). Öte yandan güncel çalışmalar psikolojik yakın partner şiddetinin fiziksel ve cinsel şiddet ile karşılaştırıldığında psikolojik belirtilerle en güçlü ilişkiye sahip şiddet türü olduğuna işaret etmektedir (Cinal, 2018; Rogers ve Follingstad, 2014). Bu araştırmanın bulgularıyla da paralel olarak, romantik partnerleri tarafından psikolojik şiddete maruz kalan kadınların depresyon, çaresizlik, düşük öz değer, kaygı bozuklukları, somatizasyon, intihara yatkınlık ve madde kötüye kullanım sorunları yaşadıkları bilinmektedir (Barros-Gomes ve ark., 2016; Rogers ve Follingstad, 2014). Alanyazında araştırmalar, psikolojik yakın partner şiddeti ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişkinin kendilik algısı, öz yeterlilik inançları ve duygu regülasyon stratejileri ile açıklanabileceğini göstermektedir (Rogers ve Follingstad, 2014). Farklı şiddet türlerine maruz kalan kadınlar özellikle tahakkümü hedefleyen baskı ve kontrolün içsel ve dışsal pek çok kayıpla ilişkisi olduğunu vurgulamaktadır (Stark, 2012). Baskı ve kontrol kadınların en temel özgürlüklerinden vazgeçmelerine sebep olmakta (örn., çalışma, sosyalleşme, karar verme) ve bu özgürlüklerin kaybı da otonom kendilik algısını zedelemektedir (Moulding ve ark., 2021; Stark, 2012). Bu çalışmadaki katılımcıların anlatıları da genç kadınlar ve annelerinin, partnerlerinin eleştiri/aşağılama ve değersizleştirilmelerini içselleştirdiklerine ve bağımsız karar alma becerilerine zarar verdiği işaret etmektedir. Sonuç olarak her iki kuşaktan kadın da kendi beceri ve yeterlilikleriyle ilgili şüphe duymakta ve yaşadıkları deneyimi anlamlandırmakta ve şiddet döngüsünden çıkmakta zorlanmaktadırlar.

Katılımcıların psikolojik şiddet yaşantılarına ilişkin paylaşımları şiddet döngüsünün deneyimlenmesi ve aktarılmasında yalnızca bireysel faktörlerin etkili olmadığını ortaya koymaktadır. Alanyazın bulguları ile tutarlı olarak hem genç kadınlar hem de anneleri

romantik partnerleri tarafından sindirilme, baskı ve tehdit ile yalnızlaştırılmakta ve zaman içerisinde sosyal çevrelerinden izole hale getirilmektedir (Pitman, 2017; Stark, 2012). Öte yandan, her iki kuşaktan kadının da yalnızca partnerleri tarafından yalnızlaştırılmadığı, arkadaşları ve akrabaları tarafından da izole edildiği, görmezden gelindiği ve hatta mağdur suçlayıcı tavırlarla karşılaştığı görülmektedir. Farklı seviyelerdeki bu sosyal tecritin, şiddet maruziyeti sonucu güvensiz ve değersiz hisseden kadınların daha fazla umutsuz hissetmesine ve dışarıdan destek aramayı bırakmasına neden olduğu anlaşılmaktadır. Resmi ve resmi olmayan sosyal destek kaynaklarının şiddete maruz kalan kadınların yaşadığı psikolojik problemlerin etkilerini azalttığı ve kadınların şiddet döngüsünden çıkmasını kolaylaştırdığı alanyazında sıklıkla ortaya koyulan bir bulgudur (Edwards ve ark., 2012; Sylaska ve Edwards, 2014). Şiddete maruz kalan kadınların yaklaşık %75’inin yaşadıkları deneyimi ilk olarak yakın çevreleriyle (örn., arkadaş, akraba, ebeveyn, iş arkadaşı, komşu vb.) paylaştıkları bilinmektedir (Sylaska ve Edwards, 2014). Öte yandan, sosyal çevrenin şiddet yaşantısına yönelik olumsuz tepkileri (örn., şiddeti normalleştirme, görmezden gelme, akıl verme, çözüm bulmaya zorlama vb.) kadınların açılma ve destek arama davranışlarını sınırlandırmakta ve deneyimlerine bağlı olarak utanç duygularının artması ile ilişkilendirilmektedir (Edwards ve ark., 2012). Sosyal çevrenin şiddet yaşantısına yönelik atıfları ve tutumlarının psikolojik yakın partner şiddetine maruz kalan kadınların psikososyal deneyimleri üzerine etkisi üzerine oldukça az sayıda araştırma bulunmaktadır (Sylaska ve Edwards, 2014). Bu bağlamda ilgili araştırmanın bulgularının, şiddetin gerçekleştiği ve üretildiği sosyal çevrenin atıflarının kadınların şiddet yaşantısına ilişkin anlamlandırma süreçleri ve yardım arama davranışlarını etkiliyor olabileceğine işaret ettiği düşünülmektedir. Katılımcıların anlatıları alanyazın bulguları ile de tutarlı olarak sosyal çevrenin şiddet maruziyetine yönelik tepkilerinin olumlu ya da olumsuz olabileceğini ve bu heterojen tepkilerin kadınların şiddet döngüsünün içinde daha çaresiz hissetmeleriyle ilişkili olabileceğini düşündürmektedir (Rizo ve Macy, 2011; Trotter ve Allen, 2009).

3. Toplumsal Cinsiyet Rollerinde Temelinde “Normalleşen” Bir Yakın İlişki Döngüsü

Katılımcıların anlatıları temelinde kavramsallaştırılan üçüncü üst tema psikolojik yakın partner şiddetinin genç kadınların kök ve geniş ailelerinde tekrar eden bir yakın ilişki unsuru olduğuna ve bu ilişki döngüsünün toplumsal cinsiyet rolleri aracılığıyla pekiştirildiğine işaret etmektedir. Ebeveynlerin kök ailelerinde yaşam pratiklerinin cinsiyet rolleri temelinde şekillendiği görülürken, annelerin ev içi şiddete maruz kaldığı, babaların ise ev içi şiddet gördüğü ya da annelerinin maruz kaldığı ev içi şiddete tanıklık ettiği anlaşılmaktadır. Kök ailelerinde şiddete tanıklık etmiş genç kadınların

ise partnerlerinin psikolojik olarak saldırgan tavırlarını kanıksadıkları ve böylece maruz kaldıkları şiddetle etkin bir şekilde baş etmekte zorlandıkları anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, kök ailede deneyimlenen şiddetin genç kadınların yakın ilişkilerdeki pozisyonlanmalarını ve psikolojik şiddete yönelik atıflarını belirlemiş olabileceği düşünülmektedir.

Psikoloji alanyazını incelendiğinde, şiddetin kuşaklararası aktarımının çoğunlukla Sosyal Öğrenme Kuramı temelinde ele alındığı görülmektedir (Bandura, 1978; Franklin ve Kercher, 2012; Puno ve ark., 2023). Bu kurama göre, ev içi şiddete maruz kalan ve tanıklık eden çocuklar şiddetin yakın ilişkilerin olağan bir bileşeni olduğunu ve saldırgan davranışların ilişkisel çatışmaların çözümünde kullanılabileceğini öğrenmektedirler (Bandura, 1978). Şiddet örüntülerini öğrenme süreci ise temel olarak gözlem ve ebeveyn davranışlarının modellenmesi aracılığıyla gerçekleşmektedir. Alanyazındaki ampirik araştırmalar da kök ailelerinde şiddet öyküsü olan çocukların yetişkinliklerinde şiddete maruz kaldıkları ve/ya şiddet uyguladıkları romantik ilişkiler içinde yer aldığını ortaya koymaktadır (Liu ve ark., 2018; Powers ve ark., 2020; Sutton ve ark., 2014). Bu bulgular, bu araştırmanın sonuçlarının da kısmen Sosyal Öğrenme Kuramı temelinde yorumlanabileceğini ve alanyazın bulguları ile tutarlı olduğunu düşündürmektedir. Kök ve geniş ailelerinde yakın partner şiddeti öyküsü olan genç kadınların psikolojik şiddet eylemlerini romantik ilişkinin doğasına içkin bir unsur olarak yorumladıkları ve uğradıkları şiddetle anneleri (örn., fedakâr, bakım veren) ya da babalarından (örn., fiziksel saldırganlık) öğrendikleri ilişkisel örüntüler temelinde baş etmeye çalıştıkları anlaşılmaktadır.

Öte yandan, ev içi şiddetle büyüyen çocukların gelecekte yakın partner şiddetine maruz kalma ya da yakın partner şiddeti uygulamasında etkili olan ayırıştırıcı mekanizmalarla ilgili bulguların tartışmalı olduğu unutulmamalıdır (Franklin ve Kercher, 2012; Kwong ve ark., 2003). Söz konusu heterojen bulgular çoğunlukla ev içi şiddet deneyiminin süresi/etkisi, ailesel risk faktörleri (örn., alkol kullanımı, ebeveyn psikopatolojisi) ve toplumsal cinsiyet rolleri temelinde açıklanmaktadır (Shakoor ve ark., 2022). Gelecekteki şiddet maruziyeti ya da failliğine yönelik riskin kadın ve erkeklerde farklı işlediğine ilişkin araştırmalar, cinsiyet sosyalleşmesi ve cinsiyet temelli ayrımcılığın şiddet aktarımındaki önemine işaret etmektedir (Franklin ve Kercher, 2012; Laskey ve ark., 2019). Bu bağlamda, ev içi şiddete maruz kalma/tanıklık etmenin yetişkinlikteki yakın partner şiddet maruziyeti riskini kadınlar için erkeklere göre çok daha fazla arttırdığı unutulmamalıdır (Melton ve Silito, 2012). Tüm bu bulgular, şiddetin kuşaklararası aktarımının yalnızca şiddet içeren ilişkisel unsurların öğrenilmesiyle açıklanamayacağını ve toplumsal cinsiyet rollerine bağlı dayatmaların da bu geçişte etkili olduğunu düşündürmektedir (Laskey ve ark., 2019; Sakallı ve Curun, 2001). Bu çalışmanın bulgularının da psikolojik yakın partner

şiddet maruziyetinin aktarımında yalnızca öğrenmenin değil, cinsiyet temelli ayrımcılığın bu öğrenme biçimi üzerindeki etkisine işaret eder nitelikte olduğu düşünülmektedir. Bir diğer deyişle, anneleri ve kendileri kök ailelerinde yakın partner şiddetine maruz kalan kadınların toplumsal cinsiyet rolleri temelinde şiddetin meşrulaştırıldığı, kadınların psikososyal kaynaklardan mahrum bırakıldığı ve kadının erkek karşısındaki pozisyonunun fedakârlık ve bakım verme olarak tanımlandığı baskın kültürde yetiştirildiği ve söz konusu toplumsal yargıların kadınların psikolojik yakın partner şiddet maruziyet riskini makro düzeyde de arttırdığı sonucuna varılmıştır (Patra ve ark., 2018).

4. Bir Baş Etme Stratejisi Olarak Kendine ya da Şiddet Uygulayan Partnere Zarar Verme

Elde edilen verilerin analizi sonucu ortaya çıkan son tema psikolojik yakın partner şiddetine maruz kalan kadınların kendilerine ya da partnerlerine zarar vermeyi bir baş etme mekanizması olarak kullandıklarını ortaya koymaktadır. İlgili alanyazında psikolojik yakın partner şiddeti maruziyetinin intihar ile ilişkisi sıklıkla ortaya koyulmuştur (Barros-Gomes ve ark., 2016; Rogers ve Follingstad, 2014). Ayrıca, yakın partner şiddeti ve intihar amaçlı olmayan kendine zarar verme davranışları arasında pozitif bir ilişki olduğu da belirtilmektedir (Carranza ve ark., 2022; Vaughn ve ark., 2015). İntihar amaçlı olmayan kendine zarar verme davranışlarının içsel (örn., duygu düzenleme) ve ilişkisel/sosyal işlevlerinin olabileceği bilinmektedir. Yakın partner şiddeti bağlamında ise bu davranışların partneri etkileme, intikam, dikkat çekme, manipülasyon gibi çeşitli ilişkisel amaçlarla gerçekleştirilebileceği vurgulanmaktadır (Klonsky, 2007). Ayrıca, kendine zarar verme davranışlarının partnerlerin karşılıklı şiddet uyguladığı ilişkilerde daha yaygın deneyimlendiğini belirten araştırmalar bulunmaktadır (Carranza ve ark., 2022). Alanyazındaki bu ön bulgularla tutarlı olarak, bu araştırmaya katılan genç kadınlar şiddeti durdurmak, öfkelerini dışa vurmak, tepkilerinin görünürlüğünü arttırmak ve çektikleri acıyı somutlaştırmak için kendilerine zarar verdiklerini ifade etmişlerdir. Maruz kaldıkları kronik şiddet sonucu psikososyal kaynakları tükenen kadınların şiddet döngüsü üzerindeki kontrollerini arttırmak ve partnerleri üzerinde etki sahibi olmak için ilişkinin ilerleyen dönemlerinde bu yola başvurdukları anlaşılmaktadır. Öte yandan, bu bulgunun temkinli bir şekilde değerlendirilmesi önerilmektedir çünkü intihar dışındaki kendine zarar verme davranışlarının yakın partner şiddeti bağlamındaki motivasyonlarına ilişkin bulgular oldukça sınırlı sayıdadır. Bu bağlamda, yakın partner şiddet maruziyeti ve failliği ile kendine zarar verme davranışlarının arasındaki ilişkiyi içsel, ilişkisel ve toplumsal seviyelerde inceleyen daha fazla ampirik çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır (Carranza ve ark., 2022).

Genç kadınların psikolojik şiddet gördükleri erkek arkadaşlarına yönelik zaman zaman fiziksel saldırganlık içeren eylemlerde de buldukları anlaşılmaktadır.

Katılımcıların anlatıları temelinde ev içi şiddet öyküsü bulunan genç kadınların, ilişkilerindeki süreğen psikolojik şiddet maruziyetinin de bir uzantısı olarak partnerlerine fiziksel şiddet uyguladıkları gözlemlenmiştir. Kadınların anlatıları fiziksel saldırganlığın duygu düzenleme becerilerinin kronik şiddet maruziyeti sonucu işlevini kaybetmesi ve şiddet döngüsünün ilişkinin iklimine hâkim olması ile ilişkilendirilmiştir. Kendine zarar verme davranışlarında olduğu gibi, fiziksel saldırganlığın da şiddet uygulayan romantik partnerin karşısında kontrolü arttırmak ve şiddeti durdurmak gibi işlevlere sahip olabileceği çıkarımı yapılmıştır. Feminist kuram, yakın partner şiddetini temel olarak cinsiyet asimetrisi temelinde değerlendirmekte ve şiddet failini erkeklik temelinde ele almaktadır (Anderson, 2005; Davies ve ark., 2009; Stark, 2007). Güncel araştırmalar, ev içi şiddet deneyimi olan kız çocuklarının yetişkinliklerinde yalnızca şiddete maruz kalacağı hipotezinin indirgemeci olabileceğine işaret etmektedir ve tekrarlı istismar sonucunda kadınların da yakın ilişkilerinde şiddet uygulayabileceğini belirtmektedir (Scott-Storey ve ark., 2023). Bu yaklaşımı benimseyen çalışmalara göre kadınlar tekrarlı çocukluk travma öyküsü, istismar öyküsüne bağlı duygu düzenleme becerilerinin zayıflaması, partnerin üzerinde tahakküm kurma ve intikam alma gibi gerekçelerle yakın partnerlerine saldırıda bulunabilmektedirler (Caldwell ve ark., 2009; Wexler, 2020). Ayrıca, kadınların maruz kaldıkları şiddet sonucunda fail pozisyonuna geçişleri “şiddete karşı direniş (violence resistance)” kavramı çerçevesinde ele alınmakta ve kadın failliğinin erkek şiddetinin zorlayıcı ve kontrol edici doğasına karşı bir öz savunma stratejisi olarak değerlendirilmesi gerekliliği vurgulanmaktadır (Kelly ve Johnson, 2008). Bu çalışmadan elde bulgular da çocukluğundan itibaren şiddete maruz kalmış/tanıklık etmiş kadınların çeşitli motivasyonlarla erkek partnerlerine fiziksel saldırganlık gösterebileceklerini ortaya koymuştur. Bu bağlamda da sonuçlar ev içi şiddet ve yakın partner şiddetine maruz kalmış kadınların çeşitli içsel, ailesel ya da toplumsal tetikleyiciler sonucu uyguladığı şiddetin içselleştirilmiş erkeklik normları ve kronik şiddet maruziyeti temelinde derinlemesine anlaşılmasının gerekliliğine işaret etmektedir (Powers ve ark., 2020).

Klinik ve Psikososyal Doğurgular

Mevcut araştırmanın, aile içi psikolojik şiddete maruz kalmış/tanıklık etmiş ve aynı zamanda psikolojik yakın partner şiddeti deneyimleyen genç kadınlarla çalışan ruh sağlığı uzmanları için önemli klinik ve psikososyal doğurgular sunduğu düşünülmektedir. Araştırmanın sonuçları özellikle ev içi yakın partner şiddetinin öğrenme pratikleri, psikososyal bariyerler ve toplumsal cinsiyet rollerinin aktarılması temelinde genç kadınların psikolojik yakın partner şiddetine yakınlık-

larını arttırabileceğine işaret etmektedir. Genç kadınların toplumsal cinsiyet ayrımcılığı temelinde duygusal şiddete maruz kalma risklerinin erkeklere göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Buna ek olarak ise, ebeveynler arası ev içi şiddet tanıklığının yetişkinlikte psikolojik şiddet unsurları içeren yakın ilişkiler için de bir yakınlık faktörü oluşturabileceği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda öncelikli olarak genç yetişkin kadınlara erişimin kolay olduğu kamusal alanlarda (örn., üniversite kampüsleri) psikolojik yakın partner şiddet maruziyeti açısından yüksek riske sahip olan kadınların belirlenmesi ve önleme çalışmalarının yapılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, psikolojik şiddetin örtük ve kültür içinde kabul gören yapısı göz önünde bulundurularak bu şiddet türüne yönelik farkındalığın mikro ve makro düzeyde artırılması önemli bir gereklilik olarak değerlendirilmiştir. İkinci olarak ise, ev içi şiddet tanıklığı olan ve yakın partner şiddetine maruz kalan kadınların intihar, kendine zarar verme davranışları, depresyon ve çaresizlik de dahil olmak üzere çeşitli psikolojik sorunlar deneyimlediği görülmektedir. Bu nedenle, cinsiyet ayrımcılığının beslediği yakın partner şiddetiyle mücadele etmeyi amaçlayan müdahale programlarının, özellikle ailesel risk faktörlerine ve şiddet maruziyetine bağlı olarak ortaya çıkan ruh sağlığı sonuçlarına yönelik klinik stratejileri de içermesinin önemli bir gereklilik olduğu düşünülmektedir. Üçüncü olarak, içsel ve dışsal kaynakları arttırmayı hedefleyen güçlendirici bir psikososyal perspektifin, genç kadınların kronik şiddet maruziyeti sonucu zedelenmiş özsaygısı ve yeterliliklerini yeniden kazanmalarına yardımcı olmak açısından oldukça kritik olduğu gözlemlenmiştir. Bir diğer deyişle, bireysel temelli klinik yaklaşımların bu popülasyonla etkin çalışma sürdürmede yeterli olmayacağı, bu sebeple de bu alandaki klinik uygulamaların toplumsal ve bireysel psikososyal dayanıklılığı arttırmayı hedefleyen müdahale ve destek çalışmalarını içermesinin önemli bir gereklilik olduğuna inanılmaktadır. Son olarak, özellikle erken dönem ilişkilerin kendilik ve öteki ile ilgili algıları şekillendiriş biçimlerine odaklanan psikoterapi modellerinin bu popülasyonla gerçekleştirilen bireysel ve grup temelli terapi çalışmalarına rehberlik edebileceği düşünülmektedir.

Sınırlılıklar ve Öneriler

Mevcut çalışmanın sonuçlarının bazı yönetsel ve kavramsal sınırlılıklar temelinde değerlendirilmesi oldukça önemlidir. İlk olarak psikolojik yakın partner şiddetinin kavramsallaştırılmasına ilişkin sorunlar ve alanyazında yer alan ölçüm araçlarının yapı geçerliğine yönelik eleştiriler nedeniyle görüşmelere katılacak genç kadınları belirlemede araştırmacılar tarafından oluşturulan ölçekler kullanılmıştır. Bu bağlamda, söz konusu ölçeklerin gelecek çalışmalarda kullanılmasına temkinle yaklaşılması gerekmektedir. Bu araş-

tırma temel olarak nitel bir metodoloji kullanılarak yürütülmüştür ve bu bağlamda kullanılan nitel analiz yönteminin tüm metodolojik ve kuramsal sayıltılarına bağlı kalmıştır. Öte yandan, ön tarama aşaması bağımsız bir araştırma olarak tasarlanmamış, yalnızca ana çalışmanın yürütülmesi ve derinleştirilmesine katkı sağlaması için tamamlayıcı bir nitelikte gerçekleştirilmiştir. Bu sebeple de karma yöntem çalışmalarındaki yöntemsel arka planla bağlantılı olarak bağımsız bir nicel çalışmanın gerekli varsayımları bütünüyle sağlanmamıştır (Creswell, 2014; Tassakkori ve Teddle, 2003). Bu bilgiler doğrultusunda, gelecekteki çalışmalarda genç kadınların ev içi psikolojik şiddet tanıklıklarını ve psikolojik yakın partner şiddeti deneyimlerini değerlendiren geçerli ve güvenilir ölçüm araçlarının kullanılmasının katılımcıların deneyimlerine yönelik homojenliği sağlamada daha güvenilir sonuçlar sağlayacağına inanılmaktadır. İkinci olarak, YFA'nın öznel deneyimi anlamaya yönelik prensibi temelinde mevcut çalışma yalnızca ev içi psikolojik şiddet ve psikolojik yakın partner şiddeti deneyimlemiş genç kadınlarla gerçekleştirilmiştir. Bir diğer deyişle, annelerin ev içi şiddet yaşantılarına ilişkin veriler, çocuklarının beyanları temelinde anlamlandırılmıştır. Bu bağlamda, gelecek araştırmalarda, genç kadınların anneleri ve kardeşlerinden alınan verilerin psikolojik şiddet maruziyetinin aktarımındaki bireysel, ailesel ve toplumsal dinamiklere ilişkin daha derinlikli bir bakış açısı sağlayacağı düşünülmektedir. Üçüncü olarak, örneklemin belirlenmesinde fiziksel yakın partner ve ev içi şiddet deneyimi/tanıklığı bir dışlama kriteri olarak alınmamıştır. Bu sebeple elde edilen bulguların psikolojik yakın partner şiddetinin ailesel geçişine özgünlüğüne ilişkin çeşitli soru işaretleri bulunmaktadır. Dördüncü olarak, yarı-yapılandırılmış görüşme yapılan genç kadınların toplumsal cinsiyet rollerinin yakın ilişkilerde ve kamusal alanda kadın ve erkeklerin yaşam pratiklerini baskın olarak belirlediği kök ve geniş ailelerden geldikleri anlaşılmaktadır. Bu sebeple, psikolojik yakın partner şiddetinin ailesel geçişini araştıran çalışmaların cinsiyet temelli ayrımcılığa ilişkin ön yargıların daha az olduğu ailelerde deneyimleniş biçimine odaklanabileceği düşünülmektedir. Son olarak, bu çalışmada genç kadınlar psikolojik yakın partner şiddeti deneyimlerini ve ev içi şiddet tanıklıklarını geçmişe yönelik yaşantıları temelinde değerlendirmişlerdir ve geriye dönük bu değerlendirmelerin araştırma bulguları üzerinde karıştırıcı etkisi olabileceği düşünülmektedir. Bu sebeple özellikle boylamsal çalışmaların psikolojik yakın partner şiddetinin kuşaklararası aktarımına ilişkin bireysel, ailesel ve toplumsal faktörler temelinde anlaşılmasında daha güvenilir sonuçlar sağlayacağı düşünülmektedir.

Sonuç

Bu çalışma, fiziksel ve cinsel şiddete göre daha az çalışılmış bir istismar türü olarak psikolojik yakın part-

ner şiddetinin öznel deneyimleniş şeklini kuşaklararası aktarım temelinde ele almak amacıyla yürütülmüştür. Elde edilen sonuçlar psikolojik yakın partner şiddeti ve ailesel aktarımının toplumsal bir problem olarak farklı katmanlara sahip olduğuna işaret etmekte ve bu şiddet tipinin aktarımının incelenmesinde tekerrürlü aile döngülerine odaklanan psikolojik kuramların yanı sıra (örn., Sosyal Öğrenme Kuramı) toplumsal cinsiyet perspektifli bir yaklaşım benimsenmesinin de önemini vurgulamaktadır.

BEYANLAR

Etik İlkelerine Uygunluk Beyanı Çalışmanın araştırma etiğine uygunluğu TED Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Komitesi tarafından onaylanmıştır (Tarih ve Evrak Numarası: 05.11.2020-2177).

Çıkar Çatışması Beyanı Bu makalenin yazarları arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKLAR

- Aboagye, R. G., Seidu, A. A., Asare, B. Y., Peparah, P., Addo, I. Y. ve Ahinkorah, B. O. (2021). Exposure to interparental violence and justification of intimate partner violence among women in sexual unions in sub-Saharan Africa. *Archives of Public Health*, 79(1), 162.
- Adams, T. R., Handley, E. D., Manly, J. T., Cicchetti, D. ve Toth, S. L. (2019). Intimate partner violence as a mechanism underlying the intergenerational transmission of maltreatment among economically disadvantaged mothers and their adolescent daughters. *Development and Psychopathology*, 31(1), 83-93.
- Altınay, A. G. ve Arat, Y. (2007). *Türkiye'de kadına yönelik şiddet*. Araştırma Raporu. Punto.
- Anderson K. L. (2005). Theorizing gender in intimate partner violence research. *Sex Roles*, 52, 853-865.
- Ar-Karcı, Y. (2022). Yorumlayıcı fenomenolojik analiz uygulamalarında araştırma sorusu oluşturma ve örneklem seçimi. T. Gençöz (Ed.), *Psikolojide nitel araştırma yöntemleri: Yaklaşımlar, veri analizi ve uygulama örnekleri* (s. 19-29) içinde. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Bandura, A. (1978). Social Learning Theory of aggression. *Journal of Communication*, 28(3), 12-29.
- Barrett B. J. (2015). *Domestic violence in the LGBT community*. <http://socialwork.oxfordre.com/view/10.1093/acrefore/9780199975839.001.0001/acrefore-9780199975839-e-1133>
- Barros-Gomes, P., Kimmes, J., Smith, E., Cafferky, B., Stith, S., Durtschi, J. ve McCollum, E. (2016). The role of depression in the relationship between psychological and physical intimate partner violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 34(18), 3936-3960.
- Basile, K. C., Arias, I., Desai, S. ve Thompson, M. P. (2004). The differential association of intimate partner physical, sexual, psychological, and stalking violence and posttraumatic stress symptoms in a nationally representative sample of women. *Journal of Traumatic Stress*, 17(5), 413-421.
- Black, D. S., Sussman, S. ve Unger, J. B. (2010). A further look at the intergenerational transmission of violence:

- Witnessing interparental violence in emerging adulthood. *Journal of Interpersonal Violence*, 25(6), 1022-1042.
- Borochowitz, D. Y. ve Eisikovits, Z. (2002). To love violently: Strategies for reconciling love and violence. *Violence Against Women*, 8(4), 476-494.
- Boyacıoğlu, İ., Uysal, M. S. ve Erdugan, C. (2020). Psikolojik şiddetin ölçümü: Psikolojik İstismar Profiline ve Kadına Kötü Muamele Envanteri'nin Türkçe'ye uyarlanması. *Psikoloji Çalışmaları*, 40(1), 19-55.
- Caldwell, J. E., Swan, S. C., Allen, C. T., Sullivan, T. P. ve Snow, D. L. (2009). Why I hit him: Women's reasons for intimate partner violence. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 18(7), 672-697.
- Carranza, A. B., Wallis, C. R. D., Jonnson, M. R., Klonsky, E. D. ve Walsh, Z. (2022). Nonsuicidal self-injury and intimate partner violence: Directionality of violence and motives for self-injury. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(3-4), 1688-1707.
- Cascardi, M., Jouriles, E. N. ve Temple, J. R. (2020). Distinct and overlapping correlates of psychological and physical partner violence perpetration. *Journal of Interpersonal Violence*, 35(13-14), 2375-2398.
- Cem Ersoy, N., Hünler, O. S. ve Namer, Y. (2017). Psychological Maltreatment of Women Inventory Short Form-Turkish adaptation. *Turkish Journal of Clinical Psychiatry*, 20(4), 276-286.
- Cinal, B. (2018). *Flört şiddeti ve flört şiddetine yönelik tutumun anksiyete ve depresyon düzeyleriyle ilişkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Işık Üniversitesi, İstanbul.
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative and mixed method approaches* (4. baskı). Sage Publications.
- Davies L., Ford-Gilboe M. ve Hammerton J. (2009). Gender inequality and patterns of abuse post leaving. *Journal of Family Violence*, 24(1), 27-39.
- Doğrucan, A. ve Yıldırım, Z. (2020). Kadına yönelik aile içi şiddet üzerine bir inceleme. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 122-138.
- Dokkedahl, S. B., Kirubakaran, R., Bech-Hansen, D., Kristensen, T. R. ve Elklit, A. (2022). The psychological subtype of intimate partner violence and its effect on mental health: A systematic review with meta-analyses. *Systematic reviews*, 11(1), 163.
- Dugal, C., Godbout, N., Bélanger, C., Hébert, M. ve Goulet, M. (2018). Cumulative childhood maltreatment and subsequent psychological violence in intimate relationships: The role of emotion dysregulation. *Partner Abuse*, 9(1), 18-40.
- Duman, N. (2019). Yetişkin psikolojik istismarını tanımak. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 5(1), 33-43.
- Edwards K., Dardis C. ve Gidycz C. A. (2012). Women's disclosure of dating violence: A mixed methodological study. *Feminism & Psychology*, 22, 507-517.
- Elliott, R., Fischer, C. T. ve Rennie, D. L. (1999). Evolving guidelines for publication of qualitative research studies in psychology and related fields. *The British Journal of Clinical Psychology*, 38, 215-229.
- Fischer, C. T. (2009). Bracketing in qualitative research: Conceptual and practical matters. *Psychotherapy Research*, 19, 583-590.
- Follingstad, D. R. (2007). Rethinking current approaches to psychological abuse: Conceptual and methodological issues. *Aggression and Violent Behavior*, 12(4), 439-458.
- Franklin, C. A. ve Kercher, G. A. (2012). The intergenerational transmission of intimate partner violence: Differentiating correlates in a random community sample. *Journal of Family Violence*, 27, 187-199.
- Frost, N. (2011). *Qualitative research methods in psychology: Combining core approaches*. McGraw-Hill Education.
- Hacaliefendioğlu, A., Yılmaz, S., Koyutürk, M. ve Karakurt, G. (2021). Co-occurrence patterns of intimate partner violence. *Pacific Symposium on Biocomputing*, 26, 79-90.
- Hammett, J. F., Karney, B. R. ve Bradbury, T. N. (2021). When does verbal aggression in relationships covary with physical violence? *Psychology of Violence*, 11(1), 50-60.
- Heise, L., Pallitto, C., García-Moreno, C. ve Clark, C. J. (2019). Measuring psychological abuse by intimate partners: Constructing a cross-cultural indicator for the sustainable development goals. *SSM-Population Health*, 9, 100377.
- Ismail, F., Berman, H. ve Ward-Griffin, C. (2007). Dating violence and the health of young women: A feminist narrative study. *Health Care for Women International*, 28(5), 453-477.
- Jordan, C. E., Campbell, R. ve Follingstad, D. (2010). Violence and women's mental health: The impact of physical, sexual, and psychological aggression. *Annual Review of Clinical Psychology*, 6, 607-628.
- Kelly, J. B. ve Johnson, M. P. (2008). Differentiation among types of intimate partner violence: Research update and implications for interventions. *Family Court Review*, 46(3), 476-499.
- Kimber, M., Adham, S., Gill, S., McTavish, J. ve MacMillan, H. L. (2018). The association between child exposure to intimate partner violence (IPV) and perpetration of IPV in adulthood-A systematic review. *Child Abuse & Neglect*, 76, 273-286.
- Klonsky, E. D. (2007). Non-suicidal self-injury: An introduction. *Journal of Clinical Psychology*, 63(11), 1039-1043.
- Kwong, M. J., Bartholomew, K., Henderson, A. J. ve Trinke, S. J. (2003). The intergenerational transmission of relationship violence. *Journal of Family Psychology*, 17(3), 288-301.
- Lagdon, S., Armour, C. ve Stringer, M. (2014). Adult experience of mental health outcomes as a result of intimate partner violence victimisation: A systematic review. *European Journal of Psychotraumatology*, 5(1), 24794.
- Laporte, L., Jiang, D., Pepler, D. J. ve Chamberland, C. (2011). The relationship between adolescents' experience of family violence and dating violence. *Youth and Society*, 43(1), 3-27.
- Laskey, P., Bates, E. A. ve Taylor, J. C. (2019). A systematic literature review of intimate partner violence victimisation: An inclusive review across gender and sexuality. *Aggression and Violent Behavior*, 47, 1-11.
- Lee, M., Reese-Weber, M. ve Kahn, J. H. (2014). Exposure to family violence and attachment styles as predictors of dating violence perpetration among men and women: A mediational model. *Journal of Interpersonal Violence*, 29(1), 20-43.

- Liu, W., Mumford, E. A. ve Taylor, B. G. (2018). The relationship between parents' intimate partner victimization and youths' adolescent relationship violence. *Journal of Youth and Adolescence*, 47(2), 321-333.
- Lövestad, S., Löve, J., Vaez, M. ve Krantz, G. (2017). Prevalence of intimate partner violence and its association with symptoms of depression; a cross-sectional study based on a female population sample in Sweden. *BMC Public Health*, 17(1), 335.
- Melton, H. C. ve Sillito, C. L. (2012). The role of gender in officially reported intimate partner abuse. *Journal of Interpersonal Violence*, 27(6), 1090-1111.
- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı-Flört Şiddeti. (2021). <https://morcati.org.tr/flort-siddeti/>
- Moulding, N., Franzway, S., Wendt, S., Zufferey, C. ve Chung, D. (2021). Rethinking women's mental health after intimate partner violence. *Violence Against Women*, 27(8), 1064-1090.
- Parsons, A. M., Heyman, R. E., Mitnick, D. M. ve Smith Slep, A. M. (2020). Intimate partner violence and child maltreatment: Definitions, prevalence, research, and theory through a cross-cultural lens. W. K. Halford ve F. Vijver (Ed.), *Cross-cultural family research and practice* (s. 249-285) içinde. Academic Press.
- Patra, P., Prakash, J., Patra, B. ve Khanna, P. (2018). Intimate partner violence: Wounds are deeper. *Indian Journal of Psychiatry*, 60(4), 494-498.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods*. SAGE.
- Pitman, T. (2017). Living with coercive control: Trapped within a complex web of double standards, double binds and boundary violations. *The British Journal of Social Work*, 47(1), 143-161.
- Powers, R. A., Cochran, J. K., Maskaly, J. ve Sellers, C. S. (2020). Social Learning Theory, gender, and intimate partner violent victimization: A structural equations approach. *Journal of Interpersonal Violence*, 35(17-18), 3554-3580.
- Puno, A., Kim, R., Jeong, J., Kim, J. ve Kim, R. (2023). Intergenerational transmission of intimate partner violence among women: Evidence from the 2017 Philippines National Demographic and Health Survey. *SSM - Population Health*, 23, 101392.
- Rizo, C. F. ve Macy, R. J. (2011). Help seeking and barriers of Hispanic partner violence survivors: A systematic review of the literature. *Aggression and Violent Behavior*, 16, 250-264.
- Rodham, K., Fox, F. ve Doran, N. (2013). Exploring analytical trustworthiness and the process of reaching consensus in interpretative phenomenological analysis: Lost in transcription. *International Journal of Social Research Methodology*, 18(1), 59-71.
- Rodriguez, T. J. (2011). Psychological well-being and coping mechanisms of battered women. *Asian Journal of Health*, 1(1), 111-127.
- Rogers, M. J. ve Follingstad, D. R. (2014). Women's exposure to psychological violence: Does that experience predict mental health outcomes? *Journal of Family Violence*, 29(6), 595-611.
- Sakallı, N. ve Curun, F. (2001). Romantik ilişkilerle ilgili kalıp yargılara karşı tutumlar. *Psikoloji Çalışmaları*, 22, 31-45.
- Sánchez-Prada, A., Delgado-Alvarez, C., Bosch-Fiol, E., Ferreiro-Basurto, V. ve Ferrer-Perez, V. A. (2020). Measurement of supportive attitudes towards intimate partner violence against women among a Spanish-speaker sample. *PLoS ONE*, 15(11), e0241392.
- Scott-Storey, K., O'Donnell, S., Ford-Gilboe, M., Varcoe, C., Wathen, N., Malcolm, J. ve Vincent, C. (2023). What about the men? A critical review of men's experiences of intimate partner violence. *Trauma, Violence, & Abuse*, 24(2), 858-872.
- Shakoor, S., Theobald, D. ve Farrington, D. P. (2022). Intergenerational continuity of intimate partner violence perpetration: An investigation of possible mechanisms. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(7-8), NP5208-NP5227.
- Shepherd-McMullen, C., Mearns, J., Stokes, J. E. ve Mechanic, M. B. (2015). Negative mood regulation expectancies moderate the relationship between psychological violence and avoidant coping. *Journal of Interpersonal Violence*, 30(9), 1553-1566.
- Shinebourne, P. (2011). Interpretative phenomenological analysis. N. Frost (Ed.), *Qualitative research methods in psychology: Combining core approaches* (s. 44-65) içinde. Open University Press.
- Smith, C. A., Ireland, T. O., Park, A., Elwyn, L. ve Thornberry, T. P. (2011). Intergenerational continuities and discontinuities in intimate partner violence: A two-generational prospective study. *Journal of Interpersonal Violence*, 26(18), 3720-3752.
- Smith, J. A., Larkin, M. ve Flowers, P. (2009). *Interpretative phenomenological analysis: Theory, method, and research*. Sage.
- Smith, J. A. ve Osborn, M. (2003). *Interpretative phenomenological analysis*. J. A. Smith (Ed.), *Qualitative psychology: A practical guide to research methods* (s. 51-80) içinde. Sage Publications, Inc.
- Smith, J. A. ve Shinebourne, P. (2012). *Interpretative phenomenological analysis*. American Psychological Association.
- Stark, E. (2007). *Coercive control*. Oxford University Press.
- Stark, E. (2012). Looking beyond domestic violence: Policing coercive control. *Journal of Police Crisis Negotiations*, 12(2), 199-217.
- Sutton, T. E., Simons, L. G., Wickrama, K. A. S. ve Futris, T. (2014). The intergenerational transmission of violence: Examining the mediating roles of insecure attachment and destructive disagreement beliefs. *Violence and Victims*, 29(4), 670-687.
- Sylaska, K. M. ve Edwards, K. M. (2014). Disclosure of intimate partner violence to informal social support network members: A review of the literature. *Trauma, Violence, & Abuse*, 15(1), 3-21.
- Şahin, Z. (2018). *Aile içi şiddet maduru olan kadınlarda kendilik algısı, psikopatoloji ve bilişsel duygu düzenleme stratejileri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Işık Üniversitesi, İstanbul.
- Tassakkori, A. ve Teddle, C. (2003). *Handbook of mixed methods in social and behavioral research*. Sage Publications.
- Temple, J. R., Choi, H. J., Elmquist, J., Hecht, M., Miller-Day, M., Stuart, G. L., Brem, M. ve Wolford-Clevenger, C. (2016). Psychological abuse, mental health, and acceptance of dating violence among adolescents. *The Journal of Adolescent Health: Official Publication of the Society for Adolescent Medicine*, 59(2), 197-202.
- Trotter, J. L. ve Allen, N. E. (2009). The good, the bad, and the ugly: Domestic violence survivors' experiences with

- their informal sources. *American Journal of Community Psychology*, 43, 221-231.
- UN Women-Digital Library (2021). <https://www.un-women.org/en/digital-library/publications>
- Vaughn, M. G., Salas-Wright, C. P., DeLisi, M. ve Larson, M. (2015). Deliberate self-harm and the nexus of violence, victimization, and mental health problems in the United States. *Psychiatry Research*, 225, 588-595.
- Wexler, D. B. (2020). When women abuse men: What we now know about female intimate partner violence. *Partner Abuse*, 11(4), 415-436.
- Williams, L. R. ve Adams Rueda, H. (2022). Witnessing intimate partner violence across contexts: Mental health, delinquency, and dating violence outcomes among Mexican heritage youth. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(5-6), 3152-3174.
- Wood, J. T. (2001). The normalization of violence in heterosexual romantic relationships: Women's narratives of love and violence. *Journal of Social and Personal Relationships*, 18(2), 239-261.

| Extended Abstract |

“I was trapped”: Psychological intimate partner abuse against women and its intergenerational transmissionBanu Özen¹ , Yağmur Ar² **Keywords**

psychological abuse, intimate partner abuse, intergenerational transmission, traditional gender roles

Abstract

Although there exists several research investigating the impacts of physical violence in romantic relationships and its intergenerational transmission, only a limited number of studies have examined psychological intimate partner abuse against women and its familial transmission. The aim of the current study was to understand subjective experiences of psychological intimate partner violence and the psychological factors centering around its intergenerational transmission. For this reason, semi-structured interviews were conducted with seven young adult women aged between 18 and 25 whom both themselves and their mothers were exposed to psychological intimate partner violence. Obtained data were subjected to Interpretative Phenomenological Analysis. As a result of the analyses, four super-ordinate themes emerged. These themes were conceptualized as (1) The Immanent Nature of Psychological and Physical Violence, (2) “I was trapped”: Women with Depleted Psychosocial Resources, (3) A “Normalized” Intimate Relationship Pattern due to Gender Roles, and (4) Use of Self-Harm or Violence Perpetuation against Abusive Partner as a Coping Strategy. All themes together highlighted that psychological partner violence is a multidimensional problem and its intergenerational transmission should be addressed within the framework of cyclical interaction of individual, family, and social factors. Obtained findings were discussed in relation to Social Learning Theory and gender roles perspective, and information was provided regarding the importance of integrating a resilience promoting psychosocial perspective for clinical applications targeting familial transmission and impacts of psychological partner violence.

Intimate partner violence (IPV) is conceptualized as one of the most common types of abuse that emerge in interpersonal relationships. It has been usually performed against women and children by male perpetrators (Altınay & Arat, 2007; Sánchez-Prada et al., 2020). IPV includes any intentional and hurtful act in physical, sexual, economic, and psychological domains to exert control over the victim. Since it has been mainly grounded on gender asymmetry, women are one of the most obvious targets of this type of violence (Sánchez-Prada et al., 2020). Despite its high prevalence, IPV has been primarily investigated concerning physically abusive acts due to their more visible consequences (Rogers & Follingstad, 2014). However, several studies have started to delineate the less visible yet more devastating impacts of psychological abuse, especially in a romantic context (Follingstad, 2007; Rogers & Follingstad, 2014). Accordingly, existing findings indicated that psychological abuse should be considered a discrete type of violence with unique consequences, and it might be a precursor to other types of violent acts in intimate relationships (Parsons et al., 2020; Shepherd-McMullen et al., 2015). The devastating impacts of psychological

abuse on women and children necessitate understanding the societal, cultural, and psychosocial factors associated with the perpetuation and maintenance of this violence cycle in families (Aboagye et al., 2021; Adams et al., 2019; Black et al., 2010; Powers et al., 2020; Puno et al., 2023; Shakoor et al., 2022). Thus, the current study aimed to understand the multiple-level factors contributing to the familial transmission of psychological violence experiences from mothers to young women.

Psychological abuse is conceptualized as more implicit tactics that male perpetrators display to control, intimidate, humiliate, and devalue women. Some examples of psychologically abusive acts are swearing, threatening, limiting social life, controlling social media accounts, criticizing in private or in public, and isolating the victim (Laskey et al., 2019; Shepherd-McMullen et al., 2015). Compared with physical violence, far too little attention has been paid to exploring the origins and implications of psychological partner abuse because of its more implicit nature and less visible impacts on the target (Follingstad, 2007; Parsons et al., 2020). Even abuse survivors reported that they are not aware of being victimized by their partners

To cite: Özen, B. ve Ar, Y. (2024). “I was trapped”: Psychological intimate partner abuse against women and its intergenerational transmission. *Journal of Clinical Psychology Research*, 8(2), 255-282.

Yağmur Ar Karacı · yagmur.ar@tedu.edu.tr | ¹TED University Developmentally Focused Clinical Child and Adolescent Graduate Program, Ankara, Turkey; ²TED University, Department of Psychology, Ankara, Turkey.

Received Aug 13, 2021, **Revised** Dec 10, 2023, **Accepted** Jan 25, 2024

Author's Note: This article is based on the first author's master's thesis.

since they interpret such acts as indicators of love and commitment (Borochowitz & Eisikovits, 2002; Wood, 2001). However, increasing evidence has shown that being exposed to psychological abuse is associated with an increased risk for depression, anxiety symptoms, and post-traumatic stress disorder (PTSD) (Barros-Gomes et al., 2016; Dokkedahl et al., 2022; Rogers & Follingstad, 2014). Some studies even reported that survivors continue to display depression and PTSD symptoms even after controlling for the effects of other types of violence (Dokkedahl et al., 2022; Lagdon et al., 2014).

The continuation of the violence cycle in families directed researchers' attention to understanding societal, cultural, and psychosocial factors maintaining psychological IPV experiences across generations. Existing literature has pointed out that having been exposed to domestic violence during childhood increases the risk of both violence perpetuation and victimization in later romantic relationships (Aboagye et al., 2021; Adams et al., 2019; Black et al., 2010; Powers et al., 2020; Puno et al., 2023; Shakoor et al., 2022). Studies in the field of psychology usually grounded their findings on Social Learning Theory and highlighted that violence patterns in families are learned through observation, imitation, and modeling (Bandura, 1978). Accordingly, children who had witnessed psychological abuse between their parents tended to perceive violent acts as a natural part of intimate relations, and they even used psychologically aggressive acts to repair relational problems (Liu et al., 2018; Temple et al., 2016; Williams & Adams-Rueda, 2022). Still, not only modeling violent patterns of parents but also gender roles that are reinforced by society play a role in the maintenance of psychological violence patterns in intimate relationships (Ismail et al., 2007; Laporte et al., 2011). Thus, more research is necessary to delineate the multi-level factors surrounding familial transmission of psychological partner violence across generations. Thus, the current study aims to answer the following research questions:

1. What are the subjective experiences of young women who were subjected to psychological intimate partner abuse?
2. How do young women with mothers having a psychological abuse history explain the familial transmission of the violence cycle?

METHODS

Methodological Background

In the current study, Interpretative Phenomenological Analysis (IPA) was used to provide an in-depth understanding of young women's perspectives on psychological abuse and its intergenerational transmission from mothers to children. Among other qualitative methods, IPA was chosen purposefully for several

epistemological and theoretical reasons. Firstly, previous literature has pointed out that existing measurement tools are insufficient to capture the implicit and multilayered structure of psychological abuse in intimate relations (Boyacıoğlu et al., 2020). Besides, women are more likely to open up about their violent experiences in the context of a secure relationship (Boyacıoğlu et al., 2020; Cem Ersoy et al., 2017). Thus, IPA was chosen as the most suitable method since it allows the researcher to be an active agent in the research project and aims to provide a thick description of the implicit constructs considering the cultural background of the participants (Frost, 2011; Smith & Shinebourne, 2012).

IPA is an inductive and idiographic method enabling the reconstruction of the obtained data through a two-stage analysis known as double hermeneutics (Smith & Osborn, 2003). In the first level, the participants make sense of their own experiences since they are considered the experts on the interest topic. In the second level, researchers interpret the meaning-making process of the participants based on the sociocultural context through which the experience is constructed (Ar-Karacı, 2022; Smith et al., 2009). Consequently, the multilayered and implicit nature of psychological abuse and its relationship with traditional gender roles directed researchers to employ IPA while analyzing the factors surrounding the familial transmission of the violence cycle.

Participants

The present study included two sequential stages. In the first stage, pre-screening tests were administered to homogenize the abuse experiences of young women who would volunteer to take part in the semi-structured interviews. This stage was particularly performed to reach out to women with more intense psychological abuse experiences in line with IPA's sampling strategy (Shinebourne, 2011). Accordingly, the inclusion criteria were set as follows: (1) being a heterosexual woman between the ages of 18 and 25, and (2) having been subjected to psychological partner abuse, and (3) having a mother who was subjected to psychological violence by her husband. Although 163 participants were reached initially, only 87 met the eligibility criteria and filled out the Demographic Information Form, Witnessing Psychological Violence between Parents Questionnaire, and Psychological Intimate Partner Violence Scale. Of 87 women, seven women were invited to participate in the semi-structured interviews that were performed in the second stage. The inclusion criteria for the semi-structured interviews were as follows: (1) having participated in the pre-screening stage, (2) agreeing to participate in the second stage of the research, (3) both parents being alive, and (4) obtaining a score that is 1 SD above the mean of both Witnessing Psychological Violence be-

tween Parents Questionnaire and Psychological Intimate Partner Violence Scale. The semi-structured interviews were conducted with young women aged between 18-25 ($M = 23.86$, $SD = 1.46$) whose romantic relationships lasted approximately 7 to 36 months ($M = 18.57$, $SD = 10.53$). Based on young women's reports, the mean age of the mothers was calculated as 52 ($SD = 1.19$), while the mean age of the fathers was 56 ($SD = 1.41$). In both stages of the study, information regarding mothers' psychological abuse experiences was contextualized based on young women's accounts.

Measures

Witnessing Psychological Violence between Parents Questionnaire This scale was developed by the researchers to assess young women's witnessing of their mothers' psychological abuse experiences that were performed by their fathers. Items were derived from e-bulletins and reports of Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı and UN Women (Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı-Flört Şiddeti, 2021; UN WOMEN-Digital Library, 2021). The scale has 29 items that are rated on a 5-point Likert-type format.

Psychological Intimate Partner Violence Scale This scale was developed by the researchers to assess young women's psychological abuse experiences in their past romantic relationships. Items were derived from e-bulletins and reports of Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı and UN Women (Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı-Flört Şiddeti, 2021; UN WOMEN-Digital Library, 2021). The scale has 31 items that are rated on a 5-point Likert-type format.

Semi-structured Interviews Eight non-directive questions were prepared by the research team to obtain information about three main areas that were (1) mothers' experiences of psychological abuse by their husbands, (2) young women's experiences of psychological abuse in their past romantic relationships, and (3) young women's perspectives about familial transmission of psychological IPV.

Procedure

Prior to data collection, ethical approval was obtained from the TED University Human Research Ethics Committee (Date and Document Number: 05.11.2020-2177). The questionnaires in the pre-screening stage were shared via an announcement that was posted on social media platforms. The completion of the surveys took approximately 10-15 minutes. The semi-structured interviews were performed by the first researcher via Zoom due to pandemic-related curfews. The duration of the semi-structured interviews ranged from 87 to 163 minutes.

Data Analysis

Obtained data were analyzed consistent with the guidelines offered by IPA (Smith & Osborn, 2003). Initially, each interview was read and re-read by both researchers to get familiar with the data. During this phase, researchers took notes about their observations and impressions regarding the interviews and coding process. Secondly, the first case was coded by the researchers in terms of the interpretative conceptual themes. Thirdly, researchers identified the repeating themes and tried to reveal the conceptual relevance among emerging themes. As a result, a tentative theme table was formed for the possible super-ordinate and sub-ordinate themes of the first participant, and the same process was performed until the analysis of the last case. Cross-case comparisons were also conducted to finalize the master theme table.

RESULTS

As a result of the analysis of the seven cases, four super-ordinate themes emerged. These themes were conceptualized as (1) The Immanent Nature of Psychological and Physical Violence, (2) "I was trapped": Women with Depleted Psychosocial Resources, (3) A "Normalized" Intimate Relationship Pattern due to Gender Roles, and (4) Use of Self-Harm or Violence Perpetuation against Abusive Partner as a Coping Strategy.

The first theme, *the immanent nature of psychological and physical abuse*, refers to the interdependent relationship between psychological and physical abuse both in the family of origin and in the past romantic relationships of the participants. Even though no explicit questions were directed, young women tended to describe the physical abuse experiences of their mothers more readily and had difficulty identifying psychologically abusive acts alone due to the vivid memories evoked by physical aggression. Their accounts also indicated that parental arguments usually started with the intimidation and humiliation of their mothers, which eventually turned into physical aggression, including beating and stabbing. As for their own romantic relationships, young women reported a similar trend, stating that psychologically abusive acts of their ex-partners (e.g., extreme jealousy, swearing, and threatening) gradually evolved into physically aggressive acts, particularly towards the end of their relationships. All the accounts indicated that psychological and physical violence were inherently related, reinforcing the intensity of each other in a vicious cycle.

The second theme, *women with depleted psychosocial resources*, refers to the more implicit and chronic impacts of psychological abuse on the survivors. Based on the women's accounts, it was revealed that chronic exposure to psychological abuse had depleted the psychosocial resources of the women from both

generations, making it more difficult to break the violence cycle. As a result of male-perpetuated psychological violence, women started to become doubtful about their skills and intellectual capacity. They were also isolated from their relatives and social networks as a controlling strategy, which appears to hamper their possible use of external resources for empowerment. Besides, they stated they were exposed to victim-blaming attitudes that decreased their motivation for help-seeking. All the accounts indicated that the depletion of psychosocial resources created both internal and external barriers preventing women from breaking up with their abusive partners.

The third theme, *a normalized intimate relationship pattern due to gender roles*, refers to the long-standing impacts of gender roles in the transmission of psychological violence experiences from mothers to young women. Mothers were born into conservative families and exposed to both physical and psychological abuse by their fathers and brothers starting from childhood. Fathers were also coming from root families where they had been given privileges because of their gender, and they themselves had been exposed to physical abuse by the older males in the family. As a result, participants believed that their mothers became desensitized and subjugated to the violence in their marriage. Like their mothers, young women admitted assuming “passive, self-sacrificing and compassionate” attitudes towards their ex-partners even though they were, to some extent, aware of the psychological violence they had been exposed to.

The final theme, *the use of self-harm or violence perpetuation against abusive partner as a coping strategy*, indicated that young women resorted to self-harming behaviors (e.g., alcohol misuse, slapping themselves, attempting suicide) to frighten and stop their abusive partners. They also reported harming themselves to make their psychological suffering more visible. Some participants displayed physical aggression towards their partners even though they considered such acts shameful. They explained that they had lost control of their emotions due to chronic exposure to psychological abuse both in their root families and in their past romantic relationships.

DISCUSSION

When all the emergent themes were evaluated together, it was revealed that psychological IPV is a multifaceted public health problem, and cyclical relationships among personal, societal, and cultural level factors maintain its transmission. Firstly, women had difficulty describing psychological abuse as a distinct phenomenon and were usually unaware of the abuse they had been exposed to. Consistent with the literature, the more visible consequences of physical abuse appear to overshadow the less visible yet more adverse impacts of psychological violence (Follingstad, 2007; Shepherd-McMullen et al., 2015). Besides, the mutu-

ally reinforcing relationship between psychological and physical abuse prevented women from identifying the unique characteristics and implications of psychological abuse (Cascardi et al., 2020; Dugal et al., 2018; Lövestad et al., 2017; Sánchez-Prada et al., 2020). Secondly, chronic exposure to psychological abuse had impoverished the internal and external resources of the women, preventing them from seeking help and breaking up the violent cycle. This finding corroborates with the previous literature stating that women with a psychological IPV history are more likely to experience depression, PTSD, low self-esteem, loss of autonomy, and isolation (Moulding et al., 2021; Pitman, 2017; Stark, 2012). Further, it was revealed that women who had been discouraged from seeking formal and informal help due to isolation and victim blaming are less likely to reach out to necessary resources to cope with the adverse impacts of violence they have been subjected to (Edwards et al., 2012; Sylaska & Edwards, 2014). Thirdly, consistent with the Social Learning Theory, violence was described as a normalized relational pattern both in parents' marriage and parent's root families reinforced and maintained by learning, modeling, and gender asymmetry (Bandura, 1978; Franklin & Kercher, 2012; Puno et al., 2023). Supporting this, previous literature pointed out that children who witnessed or were subjected to domestic violence are more likely to engage in abusive romantic relationships in their adulthood (Liu et al., 2018; Powers et al., 2020; Sutton et al., 2014). However, the research is still inconclusive about the differential psychosocial mechanisms accounting for the relationship between past abuse history and future violence perpetuation and/or victimization (Franklin & Kercher, 2012; Kwong et al., 2003). Accordingly, the interaction of several different-level factors (e.g., duration of abuse exposure, gender, gender roles, and parental psychopathology) should be considered together to provide a more comprehensive understanding of the psychosocial profiles of future violence perpetrators, victims, or both (Melton & Silito, 2012; Shakoor et al., 2022). Finally, interviewed women reported that they engaged in self-harming behavior to intimidate their abusive partners and to end psychologically abusive acts of their partners. Some of the women even admitted that they became physically violent towards their ex-partners, particularly at the end of their relationships. In accordance with the present findings, previous studies have demonstrated that women with a psychological IPV history perform non-suicidal self-harming behaviors for emotion regulation, revenge, and manipulation of the violent partner (Carranza et al., 2022; Klonsky, 2007; Vaughn et al., 2015). Further, such women tended to become abuse perpetrators due to the depletion of emotional regulation resources or to display resistance to never-ending violent acts (Caldwell et al., 2009; Kelly & Johnson, 2008; Wexler, 2020).

The current study offers valuable insights into the

psychosocial and clinical practices targeting women with psychological IPV history both in their root families and in their current romantic relationships. Firstly, it appears to be important to raise public awareness about the more implicit and culturally accepted nature of psychological partner abuse. Secondly, at-risk young women should be assessed with regard to negative mental health outcomes and self-harming behaviors, particularly at psychological counseling centers at universities. Thirdly, the clinical interventions must integrate empowerment strategies for young women who have become worn out because of chronic exposure to psychological abuse since their childhood. Despite these implications, the study is not without limitations. The most critical limitation is regarding the use of assessment tools in the pre-screening stage that have not been tested before in terms of their psychometric characteristics. Even though their use does not pose a methodical limitation in IPA studies (Creswell, 2014; Tassakkori & Teddle, 2003), future quantitative research is encouraged to use psychometrically tested assessment tools to identify characteristics of women with past IPV history. Also, mothers' psychological abuse experiences were mainly conceptualized on the basis of young women's accounts; thus, it might be necessary to include more than one informant from the same family in further research to delineate mechanisms accounting for intergenerational transmission of psychological IPV.

DECLARATIONS

Compliance with Ethical Standards The compliance of the study with research ethics was approved by TED University Human Research Ethics Committee (Date and Document Number: 05.11.2020-2177).

Conflicting of Interest There is no conflict of interest between the authors of this article.

REFERENCES

- Aboagye, R. G., Seidu, A. A., Asare, B. Y., Pephrah, P., Addo, I. Y., & Ahinkorah, B. O. (2021). Exposure to interparental violence and justification of intimate partner violence among women in sexual unions in sub-Saharan Africa. *Archives of Public Health, 79*(1), 162.
- Adams, T. R., Handley, E. D., Manly, J. T., Cicchetti, D., & Toth, S. L. (2019). Intimate partner violence as a mechanism underlying the intergenerational transmission of maltreatment among economically disadvantaged mothers and their adolescent daughters. *Development and Psychopathology, 31*(1), 83-93.
- Altınay, A. G., & Arat, Y. (2007). *Türkiye'de kadına yönelik şiddet*. Araştırma Raporu. Punto.
- Ar-Karcı, Y. (2022). Yorumlayıcı fenomenolojik analiz uygulamalarında araştırma sorusu oluşturma ve örneklem seçimi. In T. Gençöz, (Eds.), *Psikolojide nitel araştırma yöntemleri: Yaklaşımlar, veri analizi ve uygulama örnekleri* (pp. 19-29). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Bandura, A. (1978). Social Learning Theory of aggression. *Journal of Communication, 28*(3), 12-29.
- Barros-Gomes, P., Kimmes, J., Smith, E., Cafferky, B., Stith, S., Durtschi, J., & McCollum, E. (2016). The role of depression in the relationship between psychological and physical intimate partner violence. *Journal of Interpersonal Violence, 34*(18), 3936-3960.
- Black, D. S., Sussman, S., & Unger, J. B. (2010). A further look at the intergenerational transmission of violence: Witnessing interparental violence in emerging adulthood. *Journal of Interpersonal Violence, 25*(6), 1022-1042.
- Borochowitz, D. Y., & Eisikovits, Z. (2002). To love violently: Strategies for reconciling love and violence. *Violence Against Women, 8*(4), 476-494.
- Boyacıoğlu, İ., Uysal, M. S., & Erdugan, C. (2020). Measuring psychological violence: The adaptation of the Profile of Psychological Abuse and the Psychological Maltreatment of Women Inventory into Turkish. *Studies in Psychology, 40*(1), 19-55.
- Caldwell, J. E., Swan, S. C., Allen, C. T., Sullivan, T. P., & Snow, D. L. (2009). Why I hit him: Women's reasons for intimate partner violence. *Journal of Aggression, Maltreatment and Trauma, 18*(7), 672-697.
- Carranza, A. B., Wallis, C. R. D., Jonnson, M. R., Klonsky, E. D., & Walsh, Z. (2022). Nonsuicidal self-injury and intimate partner violence: Directionality of violence and motives for self-injury. *Journal of Interpersonal Violence, 37*(3-4), 1688-1707.
- Cascardi, M., Jouriles, E. N., & Temple, J. R. (2020). Distinct and overlapping correlates of psychological and physical partner violence perpetration. *Journal of Interpersonal Violence, 35*(13-14), 2375-2398.
- Cem Ersoy, N., Hünler, O. S., & Namer, Y. (2017). Psychological Maltreatment of Women Inventory Short Form-Turkish adaptation. *Turkish Journal of Clinical Psychiatry, 20*(4), 276-286.
- Creswell, J.W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative and mixed method approaches* (4th edition). Sage Publications.
- Dokkedahl, S. B., Kirubakaran, R., Bech-Hansen, D., Kristensen, T. R., & Elklit, A. (2022). The psychological subtype of intimate partner violence and its effect on mental health: A systematic review with meta-analyses. *Systematic Reviews, 11*(1), 163.
- Dugal, C., Godbout, N., Bélanger, C., Hébert, M., & Goulet, M. (2018). Cumulative childhood maltreatment and subsequent psychological violence in intimate relationships: The role of emotion dysregulation. *Partner Abuse, 9*(1), 18-40.
- Edwards K., Dardis C., & Gidycz C. A. (2012). Women's disclosure of dating violence: A mixed methodological study. *Feminism & Psychology, 22*, 507-517.
- Follingstad, D. R. (2007). Rethinking current approaches to psychological abuse: Conceptual and methodological issues. *Aggression and Violent Behavior, 12*(4), 439-458.
- Franklin, C. A., & Kercher, G. A. (2012). The intergenerational transmission of intimate partner violence: Differentiating correlates in a random community sample. *Journal of Family Violence, 27*, 187-199.
- Frost, N. (2011). *Qualitative research methods in psychology: Combining core approaches*. McGraw-Hill Education.
- Ismail, F., Berman, H., & Ward-Griffin, C. (2007). Dating violence and the health of young women: A feminist

- narrative study. *Health Care for Women International*, 28(5), 453-477.
- Kelly, J. B., & Johnson, M. P. (2008). Differentiation among types of intimate partner violence: Research update and implications for interventions. *Family Court Review*, 46(3), 476-499.
- Klonsky, E. D. (2007). Non-suicidal self-injury: An introduction. *Journal of Clinical Psychology*, 63(11), 1039-1043.
- Kwong, M. J., Bartholomew, K., Henderson, A. J., & Trinke, S. J. (2003). The intergenerational transmission of relationship violence. *Journal of Family Psychology*, 17(3), 288-301.
- Lagdon, S., Armour, C., & Stringer, M. (2014). Adult experience of mental health outcomes as a result of intimate partner violence victimisation: A systematic review. *European Journal of Psychotraumatology*, 5(1), 24794.
- Laporte, L., Jiang, D., Pepler, D. J., & Chamberland, C. (2011). The relationship between adolescents' experience of family violence and dating violence. *Youth and Society*, 43(1), 3-27.
- Laskey, P., Bates, E. A., & Taylor, J. C. (2019). A systematic literature review of intimate partner violence victimisation: An inclusive review across gender and sexuality. *Aggression and Violent Behavior*, 47, 1-11.
- Liu, W., Mumford, E. A., & Taylor, B. G. (2018). The relationship between parents' intimate partner victimization and youths' adolescent relationship violence. *Journal of Youth and Adolescence*, 47(2), 321-333.
- Lövestad, S., Löve, J., Vaez, M., & Krantz, G. (2017). Prevalence of intimate partner violence and its association with symptoms of depression; a cross-sectional study based on a female population sample in Sweden. *BMC Public Health*, 17(1), 335.
- Melton, H. C., & Sillito, C. L. (2012). The role of gender in officially reported intimate partner abuse. *Journal of Interpersonal Violence*, 27(6), 1090-1111.
- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı-Flört Şiddeti. (2021). <https://morcati.org.tr/flort-siddeti/>
- Moulding, N., Franzway, S., Wendt, S., Zufferey, C., & Chung, D. (2021). Rethinking women's mental health after intimate partner violence. *Violence Against Women*, 27(8), 1064-1090.
- Parsons, A. M., Heyman, R. E., Mitnick, D. M., & Smith Slep, A. M. (2020). Intimate partner violence and child maltreatment: Definitions, prevalence, research, and theory through a cross-cultural lens. In W. K. Halford, & F. Vijver (Eds.), *Cross-cultural family research and practice* (pp. 249-285). Academic Press.
- Pitman, T. (2017). Living with coercive control: Trapped within a complex web of double standards, double binds and boundary violations. *The British Journal of Social Work*, 47(1), 143-161.
- Powers, R. A., Cochran, J. K., Maskaly, J., & Sellers, C. S. (2020). Social Learning Theory, gender, and intimate partner violent victimization: A structural equations approach. *Journal of Interpersonal Violence*, 35(17-18), 3554-3580.
- Puno, A., Kim, R., Jeong, J., Kim, J., & Kim, R. (2023). Intergenerational transmission of intimate partner violence among women: Evidence from the 2017 Philippines National Demographic and Health Survey. *SSM - Population Health*, 23, 101392.
- Rogers, M. J., & Follingstad, D. R. (2014). Women's exposure to psychological violence: Does that experience predict mental health outcomes? *Journal of Family Violence*, 29(6), 595-611.
- Sánchez-Prada, A., Delgado-Alvarez, C., Bosch-Fiol, E., Ferreiro-Basurto, V., & Ferrer-Perez, V. A. (2020). Measurement of supportive attitudes towards intimate partner violence against women among a Spanish-speaker sample. *PLoS ONE*, 15(11), e0241392.
- Shakoor, S., Theobald, D., & Farrington, D. P. (2022). Intergenerational continuity of intimate partner violence perpetration: An investigation of possible mechanisms. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(7-8), NP5208-NP5227.
- Shepherd-McMullen, C., Mearns, J., Stokes, J. E., & Mechanic, M. B. (2015). Negative mood regulation expectancies moderate the relationship between psychological violence and avoidant coping. *Journal of Interpersonal Violence*, 30(9), 1553-1566.
- Shinebourne, P. (2011). Interpretative phenomenological analysis. In N. Frost (Ed.), *Qualitative research methods in psychology: Combining core approaches* (pp. 44-65). Open University Press.
- Smith, J. A., Larkin, M., & Flowers, P. (2009). *Interpretative phenomenological analysis: Theory, method, and research*. Sage.
- Smith, J. A., & Osborn, M. (2003). *Interpretative phenomenological analysis*. In J. A. Smith (Ed.), *Qualitative psychology: A practical guide to research methods* (pp. 51-80). Sage Publications, Inc.
- Smith, J. A., & Shinebourne, P. (2012). *Interpretative phenomenological analysis*. American Psychological Association.
- Stark, E. (2012). Looking beyond domestic violence: Policing coercive control. *Journal of Police Crisis Negotiations*, 12(2), 199-217.
- Sutton, T. E., Simons, L. G., Wickrama, K. A. S., & Futris, T. (2014). The intergenerational transmission of violence: Examining the mediating roles of insecure attachment and destructive disagreement beliefs. *Violence and Victims*, 29(4), 670-687.
- Sylaska, K. M., & Edwards, K. M. (2014). Disclosure of intimate partner violence to informal social support network members: A review of the literature. *Trauma, Violence, & Abuse*, 15(1), 3-21.
- Tassakkori, A., & Teddlé, C. (2003). *Handbook of mixed methods in social and behavioral research*. Sage Publications.
- Temple, J. R., Choi, H. J., Elmquist, J., Hecht, M., Miller-Day, M., Stuart, G. L., Brem, M., & Wolford-Clevenger, C. (2016). Psychological abuse, mental health, and acceptance of dating violence among adolescents. *The Journal of Adolescent Health: Official Publication of the Society for Adolescent Medicine*, 59(2), 197-202.
- UN Women-Digital Library (2021). <https://www.un-women.org/en/digital-library/publications>
- Vaughn, M. G., Salas-Wright, C. P., DeLisi, M., & Larson, M. (2015). Deliberate self-harm and the nexus of violence, victimization, and mental health problems in the United States. *Psychiatry Research*, 225, 588-595.
- Wexler, D. B. (2020). When women abuse men: What we now know about female intimate partner violence. *Partner Abuse*, 11(4), 415-436.
- Williams, L. R., & Adams Rueda, H. (2022). Witnessing intimate partner violence across contexts: Mental health,

- delinquency, and dating violence outcomes among Mexican heritage youth. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(5-6), 3152-3174.
- Wood, J. T. (2001). The normalization of violence in heterosexual romantic relationships: Women's narratives of love and violence. *Journal of Social and Personal Relationships*, 18(2), 239-261.